



ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ  
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**Η Εξέλιξη των ΚΠΣ ανά Περιφέρεια στην Ελλάδα!**  
**“Στόχοι, Κατανομή, Απορροφητικότητα και Αποτελεσματικότητα”**  
**Γυναικεία Επιχειρηματικότητα**

**Επιβλέπων καθηγητής: Κος Σαράντης Καλυβίτης**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

**ΙΩΑΚΕΙΜ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Α.Μ. 403486**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει την ενίσχυση των ασθενέστερων περιφερειών των κρατών μελών μέσω διαφόρων προγραμμάτων και δράσεων, ώστε να επιτύχει τη σύγκλιση μεταξύ των περιφερειών και να συμβάλει στην εξάλειψη της οικονομικής ανισότητας. Ένας τρόπος ισοσκέλισης του εργατικού δυναμικού με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα είναι η αύξηση της απασχόλησης. Η αύξηση της γυναικείας επιχειρηματικότητας, μέσω της μείωσης των εμποδίων που συναντούν οι γυναίκες επιχειρηματίες, και η αύξηση των ευκαιριών για επιχειρηματική δραστηριοποίηση είναι στόχοι που θα πρέπει να καλυφθούν από το ΕΣΠΑ 2007-13.



Αφιερωμένη αυτή η εργασία σε όσους με πίστεψαν και με στήριξαν  
σε όλη τη διάρκεια της δύσκολης πορείας μου.....  
Σας ευχαριστώ



## **ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**

1. Εισαγωγή	Σελίδα 5
2. Πολιτική Συνοχής	Σελίδα 6
α. Προβληματικές περιοχές	Σελίδα 7
β. Περισσότερες και υψηλότερες ποιότητας θέσεις εργασίας	Σελίδα 8
3. Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής	Σελίδα 8
α) Στόχοι περιφερειακής πολιτικής	Σελίδα 9
β) Η Περιφερειακής Πολιτικής διαχειρίζεται τρία βασικά ταμεία	Σελίδα 9
4. Η ανάγκη μιας περιφερειακής πολιτικής	Σελίδα 9
α) Η οικονομική συνοχή της ένωσης	Σελίδα 9
β) Οι κατηγορίες των περιφερειών της ΕΕ	Σελίδα 12
γ) Συντονισμός των εθνικών και κοινοτικών πολιτικών	Σελίδα 15
δ) Διασυνοριακή εδαφική συνεργασία	Σελίδα 17
ε) Συντονισμός των κοινοτικών πολιτικών	Σελίδα 19
σ) Συντονισμός των κοινοτικών διαρθρωτικών μέσων	Σελίδα 20
5. Οι στόχοι και μέθοδοι των διαρθρωτικών ταμείων	Σελίδα 22
6. Η οργάνωση των διαρθρωτικών παρεμβάσεων	Σελίδα 24
7. Απολογισμός και προοπτικές της κοινοτικής πολιτικής	Σελίδα 25
8. Τι είναι το ΕΣΠΑ	Σελίδα 27
9. Η διάρθρωση του ΕΣΠΑ σε επιχειρησιακά προγράμματα	Σελίδα 29
10. Πως χρηματοδοτείται	Σελίδα 29
11. Απορροφητικότητα των προγραμμάτων	Σελίδα 29
α) Λόγοι καθυστέρησης και μη απορροφητικότητας των προγραμμάτων	Σελίδα 29
12. Λύσεις σωστής κατανομής των προγραμμάτων	Σελίδα 30
13. Πρώτη σε απορροφητικότητα case study	Σελίδα 31
α) Σε ενεργοποίηση και το ΕΣΠΑ	Σελίδα 33
14. Απασχόληση και κοινωνική συνοχή	Σελίδα 34
15. Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών	Σελίδα 35
16. Διαφορές στους θεσμούς της αγοράς	Σελίδα 35
17. Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και απασχόληση	Σελίδα 36
α) Συνεχιζόμενη κατάρτιση και προώθηση της απασχόλησης	Σελίδα 36
β) Στόχοι ανάπτυξης παραγωγικότητας, ανταγωνιστικότητας κ.α.	Σελίδα 36
γ) Ενίσχυση επιχειρηματικού πνεύματος	Σελίδα 38
18. ΟΑΕΔ – ΠΑΕΠ	Σελίδα 39
19. Γυναικεία Επιχειρηματικότητα και υπουργείο ανάπτυξης	Σελίδα 46
20. Γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα	Σελίδα 46
α) Λόγοι δημιουργίας επιχείρησης	Σελίδα 47
β) Λόγοι που εμποδίζουν την γυναικεία επιχ, στην Ελλάδα	Σελίδα 47
23. Επίλογος	Σελίδα 48
24. Βιβλιογραφία	Σελίδα 49
25. Συντομογραφίες	Σελίδα 50





## 1. Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει την ενίσχυση των ασθενέστερων περιφερειών των κρατών μελών μέσω διαφόρων προγραμμάτων και δράσεων. Για να αντιμετωπίσουν την πίεση που δημιουργεί η παγκοσμιοποίηση, οι περιφέρειες πρέπει να αναδιαρθρωθούν, να εκσυγχρονιστούν και να διευκολύνουν την καινοτομία (σε προϊόντα, μεθόδους διοίκησης, διαδικασίες και σε ό,τι αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο).

Η περιφερειακή πολιτική ήταν στον πυρήνα των πολιτικών της ΕΕ από την Συνθήκη της Ρώμης, το 1957. Στην εισαγωγή της Συνθήκης τα πρώτα έξι κράτη-μέλη αναφέρονται στην ανάγκη «να ενισχύσουν την ενότητα των οικονομιών τους και να διασφαλίσουν την αρμονική τους ανάπτυξη περιορίζοντας τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των διάφορων περιοχών και την καθυστέρηση των λιγότερο πλεονεκτικών περιοχών». Όμως δεν έδινε στα κοινά θεσμικά όργανα μέσα για την επίτευξη αυτών των στόχων εκτός από τα δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και την αξιολόγηση από την επιτροπή των περιφερειακών ενισχύσεων με σκοπό την πρόληψη πλειοδοσιών των κρατών μελών για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Η περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ξεκίνησε το 1975, με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, το οποίο χρηματοδοτούσε επενδυτικά σχέδια βασικών υποδομών και παραγωγικών επενδύσεων.

Από το 1986, ακολούθησαν τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, τα οποία αποφασίστηκαν λόγω της εισόδου της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην ΕΟΚ και αφορούσαν τις περιφέρειες της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Νότιας Γαλλίας. Τα προγράμματα αυτά ακολουθούσαν μία ολοκληρωμένη αναπτυξιακή προσέγγιση και συγχρηματοδοτούνταν από τρία διαρθρωτικά ταμεία, όπου ουσιαστικά η Ευρωπαϊκή Ένωση έθετε και το γενικό πλαίσιο και τους στόχους. Βασικό χαρακτηριστικό των ΜΟΠ ήταν το γεγονός ότι επιδίωκαν την παροχή κινήτρων στις περιφέρειες, έτσι ώστε οι ίδιες να αναπτύξουν προγραμματισμένες πολιτικές, αναγκάζοντάς αυτές να δημιουργήσουν δομές, ικανές να ανταποκριθούν στην ανάπτυξη της περιφέρειάς τους, συμβάλλοντας, κατά προέκταση, στην αποκέντρωση.

Στη συνέχεια, οι ευρωπαϊκές εξελίξεις, τόσο με την Συνθήκη της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης το 1986, όσο και με τη Συνθήκη του Μάαστριχ το 1992 συνέχισαν να παρέχουν αντίστοιχα κίνητρα στην Ελλάδα. Έτσι κάθε κράτος έπρεπε να υποβάλει ένα συνολικό πρόγραμμα – πλαίσιο, το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ), το οποίο δεσμεύεται για την χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων συγκεκριμένου ύψους. Ο στόχος των ΚΠΣ



ήταν η επίτευξη της Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής και επομένως τα συγχρηματοδοτούμενα έργα κινούνταν προς αυτήν της κατεύθυνση.

Σήμερα η Περιφερειακή πολιτική είναι απλά μέρος της πολιτικής Συνοχής η οποία επίσης εστιάζει σε πολιτισμικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα.

Η Πολιτική Συνοχής 2007-2013 ανέρχεται στα 308 δισεκατομμύρια ή στο 36% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ και χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο για την υλοποίηση των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας στους τομείς της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Περίπου το 80% θα απορροφηθεί στη σύγκλιση των νέων κρατών-μελών, ενώ το 16% των Διαρθρωτικών Ταμείων θα χρησιμοποιηθεί για προγράμματα καινοτομίας, αειφόρου ανάπτυξης και κατάρτισης στο πλαίσιο της *Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης*. Κάτι παραπάνω από 2% προορίζεται για τη διακρατική και περιφερειακή συνεργασία στο πλαίσιο της *Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας*. Αναμένεται ότι η επένδυση θα τονώσει την ανάπτυξη στις φτωχότερες περιοχές της Ένωσης και θα δημιουργήσει 2,5 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας. Σε αυτές τις νέες θέσεις εργασίας και στους τρόπους ανεύρεσής τους θα εστιάσουμε στο κλείσιμο της εργασίας.

## **2. Πολιτική Συνοχής**

Η Πολιτική Συνοχής 2007-2013 είναι διαφορετική από την Πολιτική 2000-2006 σε πολλά σημεία:

- μεγαλύτερη έμφαση στην οικονομική ανάπτυξη, στην απασχόληση και στην αποκέντρωση της ευθύνης
- απλοποίηση των στόχων και των κανονισμών σύγχρονοι κανόνες επιλεξιμότητας πηγή ενιαίας χρηματοδότησης και ευέλικτη οικονομική διαχείριση
- οι πρωτοβουλίες σε επίπεδο ΕΕ, εθνικό και τοπικό κατευθύνονται από ένα κοινό έγγραφο που ονομάζεται Κοινοτικοί Στρατηγικοί Προσανατολισμοί

Οι κοινοτικές στρατηγικές κατευθύνσεις της Κοινότητας 2007-2013 για τη συνοχή αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης καθορίζοντας τους σημαντικότερους τομείς παρέμβασης στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων 2007-2013 , με έμφαση στις ιδιαίτερες ανάγκες ορισμένων περιοχών, όπως οι αστικές όσο και στους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους. Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη στις πόλεις θα πρέπει να συνοδεύεται από ορισμένα μέτρα για τον περιορισμό της φτώχειας, του αποκλεισμού και των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Γι' αυτόν το λόγο, ο



στόχος της εργασίας είναι να προτείνει ορισμένα μέτρα σε μια σειρά από τομείς καταδεικνύοντας τις δυνατότητες παρέμβασης των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Τα εν λόγω μέτρα χωρίζονται στα εξής έξι κεφάλαια:

- η αύξηση της ελκυστικότητας των πόλεων·
- η υποστήριξη της καινοτομίας, του επιχειρηματικού πνεύματος και της οικονομίας της γνώσης·
- η δημιουργία περισσότερων και υψηλότερης ποιότητας θέσεων εργασίας·
- η διευθέτηση των ενδοαστικών ανισοτήτων·
- η διακυβέρνηση·
- η χρηματοδότηση της πολεοδομικής ανάπλασης.

### **A) Προβληματικές περιοχές**

Οι διαφορές ανάπτυξης και βιοτικού επιπέδου είναι εμφανείς μέσα στα ίδια τα κράτη που αποτελούν της Ευρωπαϊκή Ένωση. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 σχεδόν του 52% του συνολικού πληθυσμού της ένωσης ζούσε σε προβληματικές περιοχές. Οι δέκα πτωχότερες περιοχές της ΕΕ είχαν ένα κατά κεφαλής ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) περισσότερο από 3,5 φορές χαμηλότερο εκείνο των δέκα πλουσιότερων. Το ποσοστό ανεργίας των δέκα λιγότερο ευνοημένων σε θέματα απασχόλησης περιοχών ξεπερνούσε μέχρι 7 φορές εκείνο των δέκα πιο ευνοημένων σε αυτά τα θέματα περιοχών.

Οι **αναπτυξιακά καθυστερημένες περιοχές**, γνωστές σαν περιοχές στόχου 1 είναι βασικά περιοχές των οποίων το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι χαμηλότερο του 75% του μέσου όρου της ΕΕ. Ο στόχος 1 αφορά τις εξαιρετικά απομακρυσμένες περιοχές (γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα, τις Αζόρες, Μαδέρα και τα Κανάρια Νησιά) καθώς και τις περιοχές με εξαιρετική χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού της Φιλανδίας και της Σουηδίας (Κανονισμοί 1447/2001, 1448/2001 και 1452/2001).

Οι **περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες** των οποίων η κοινωνικοοικονομική ανασυγκρότηση υποστηρίζεται σύμφωνα με το Στόχο 2 της διαρθρωτικής πολιτικής περιλαμβάνουν: τις περιοχές υπό κοινωνικοοικονομική μεταλλαγή στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, τις φθίνουσες αγροτικές περιοχές, τις αστικές περιοχές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και τις εξαρτώμενες από την αλιεία περιοχές που διέρχονται κρίση.

Οι περιοχές που **δεν εμπίπτουν στους παραπάνω στόχους** με έμφαση όμως στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης, επιμόρφωσης, δια βίου μάθησης και απασχόλησης ανήκουν στο Στόχο 3.



## **B) Περισσότερες και υψηλότερης ποιότητας θέσεις εργασίας**

Δεδομένου του σημαντικού αριθμού ατόμων με υψηλά προσόντα αλλά και με χαμηλό επίπεδο προσόντων τα Διαρθρωτικά Ταμεία υποστηρίζουν:

1. τις ενέργειες που αναλαμβάνονται για τη βελτίωση της θεσμικής ικανότητας και της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο·
2. τις πρωτοβουλίες για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
3. την καταπολέμηση της ανεργίας και τη δημιουργία συμπράξεων για την απασχόληση και την καινοτομία·
4. την απασχολησιμότητα μέσω της αναβάθμισης των συστημάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης.

## **3. Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής**

Αποστολή της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής είναι να ενισχύει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, μειώνοντας τις διαφορές ανάμεσα στα επίπεδα ανάπτυξης των περιφερειών και χωρών της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτόν, συμβάλλει θετικά στις συνολικές οικονομικές αποδόσεις της ΕΕ.

Για την μείωση των διαφορών αυτών απαιτείται πολιτική συνοχής που προωθεί σταθερές βελτιώσεις στην ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Με τη συγχρηματοδότηση έργων υποδομής, την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας, την επιτάχυνση της μεταφοράς τεχνογνωσίας, τη στήριξη επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό και την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας, η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής βοηθά τις λιγότερο ευημερούσες ή με διαρθρωτικά προβλήματα περιφέρειες να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να επιτύχουν ταχύτερους ρυθμούς βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Για τον λόγο αυτό, η περιφερειακή πολιτική αποτελεί σημαντική έκφραση αλληλεγγύης της ΕΕ.<sup>11</sup>

---

<sup>1</sup> Εκτός από τα τρία αυτά Ταμεία, η ΓΔ είναι επίσης υπεύθυνη για :

τη λειτουργία του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤΑΕΕ) που έχει ως στόχο να παρεμβαίνει ταχέως σε περιπτώσεις μεγάλων καταστροφών και να παρέχει βοήθεια όσο το δυνατόν συντομότερα. Τη συντονιστική ομάδα για τις ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες, η οποία σύμφωνα με το Άρθρο 299(2) της Συνθήκης έχει ως αποστολή να ενθαρρύνει κοινοτικές δράσεις για την εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούν στην αντιστάθμιση της μειονεκτικής θέσης των περιφερειών αυτών.

Τη διαχείριση των κοινοτικών συνεισφορών στο Διεθνές Ταμείο για την Ιρλανδία, το οποίο μαζί με το πρόγραμμα PEACE των Διαρθρωτικών Ταμείων, αποσκοπεί στην προώθηση της ειρήνης και της συμφιλίωσης στην Βόρεια Ιρλανδία.





#### **A) Στόχοι της ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής είναι:**

Οι στόχοι της ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής είναι η εφαρμογή αποτελεσματικών και αποδοτικών διαρθρωτικών πολιτικών, οι οποίες να είναι κατανοητές και ν' αποφέρουν οφέλη στους Ευρωπαίους πολίτες, καθώς θα συμβάλλουν άμεσα στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την επιτυχία της διεύρυνσης της ΕΕ. Επιπλέον θα πρέπει να είναι σύμφωνες με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

#### **B) Η ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής διαχειρίζεται τρία βασικά ταμεία:**

1. το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το οποίο συγχρηματοδοτεί τα 25 κράτη μέλη, κυρίως στις περιφέρειες με το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ.
2. το Ταμείο Συνοχής, το οποίο συγχρηματοδοτεί έργα στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών στα κράτη μέλη των οποίων το ΑΕΠ είναι κατώτερο του 90% του κοινοτικού μέσου όρου.
3. το Μέσο Προενταξιακών Διαρθρωτικών Πολιτικών (ISPA), το οποίο παρέχει βοήθεια στις υποψήφιες για ένταξη χώρες, ώστε να μπορέσουν να αναπτύξουν τα δίκτυα μεταφορών και να βελτιώσουν την περιβαλλοντική τους υποδομή.

#### **4. Η ανάγκη μιας κοινής περιφερειακής πολιτικής**

##### **A) Η οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ένωσης**

Ο οικονομικός χάρτης της Ευρώπης διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια των αιώνων από τους **παράγοντες εγκατάστασης** όπως είναι η φύση και η διαμόρφωση των εδαφών, το κλίμα, τα τρεχούμενα νερά και η φυσική προστασία από τους εχθρούς. Αυτή που άλλαξε ριζικά τη γεωγραφία της Ευρώπης ήταν η **βιομηχανική επανάσταση**. Οι βιομηχανικές δραστηριότητες προσελκύστηκαν προς ορισμένες περιοχές από την ύπαρξη πηγών ενέργειας (άνθρακα), πρώτων υλών (μεταλλευμάτων), υδάτινων οδών, μεγάλων λιμανιών και μεγάλων αστικών κέντρων. Οι άλλοι παράγοντες έπαιζαν ένα συνεχώς μικρότερο ρόλο.

Οι πληθυσμοί ακολούθησαν τους επιχειρηματίες, το κράτος επίσης. Αυτό το τελευταίο έφερε τις υποδομές, τις συλλογικές υπηρεσίες και τη διοικητική διάρθρωση που απαιτούνται για την ανάπτυξη των βιομηχανικών δραστηριοτήτων. **Οι υποδομές**, υπό ευρεία έννοια, περιλαμβάνουν όχι μόνο τα μέσα μεταφοράς, επικοινωνίας και τηλεπικοινωνίας, αλλά επίσης και τις κατοικίες και όλες τις εγκαταστάσεις που χρειάζονται



για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μεγάλων αστικών κέντρων. Οι συλλογικές υπηρεσίες που συνδέονται με αυτές περιλαμβάνουν τόσο τις κλασικές υπηρεσίες, όπως είναι η διανομή νερού και ηλεκτρικού ρεύματος, όσο και την επαγγελματική κατάρτιση, την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και την έρευνα, και ακόμη και τις εγκαταστάσεις αναψυχής, αθλοπαιδιών και πολιτισμικής καλλιέργειας.

Πιο πρόσφατα, η καινοτομία έγινε μια διαρκής διαδικασία, που απαιτεί τη χρησιμοποίηση κάθε νέας τεχνολογικής προόδου και επομένως μια διαρκή αλληλεπίδραση μεταξύ των ερευνητικών εργαστηρίων και των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν ή χρησιμοποιούν νέα τεχνολογία. Τώρα πλέον, η οικονομική επιτυχία μιας περιοχής εξαρτάται κατά μέγα μέρος από τις δυνατότητες εξασφάλισης σταθεράς **πρόσβασης στην έρευνα και στην τεχνολογική πρόοδο**. Όμως, στις πιο φτωχές περιοχές, η παραγωγή προέρχεται ιδίως από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), οι οποίες εργάζονται σε παραδοσιακούς κλάδους μέσα στην περιοχή και δεν έχουν εξωτερικές προοπτικές. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν διαθέτουν άτομα με ειδικά προσόντα ούτε βοηθητικές υπηρεσίες, π.χ. τραπεζικές, υψηλής ποιότητας. Αυτές οι ελλείψεις παρεμποδίζουν την καινοτομία. Έτσι, οι ευνοϊκοί παράγοντες για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (οργάνωση, διαχείριση, εμπόριο, χρηματοδότηση, τεχνική εισαγωγή στην αγορά νέων προϊόντων) συγκεντρώνονται σχεδόν αποκλειστικά στις αναπτυγμένες περιοχές.

Επιπλέον, οι παράγοντες που επιδρούν επί της επιλογής εγκατάστασης των οικονομικών δραστηριοτήτων δεν είναι αμετάβλητοι. Νέες απαιτήσεις εγκατάστασης εξασθενούν τις παλαιές και τελικά μπορεί να τις αντικαταστήσουν. Οι απαιτήσεις της εγκατάστασης της μετά-βιομηχανικής «κοινωνίας των πληροφοριών» δεν θα είναι ασφαλώς οι ίδιες μ' εκείνες της βιομηχανικής κοινωνίας. Πράγματι, οι **τεχνολογίες των πληροφοριών** έχουν συνενώσει βιομηχανίες, οι οποίες δεν ήταν άλλοτε συνδεδεμένες (τηλεπικοινωνίες, τεχνολογίες της πληροφορικής και μαζικά μέσα ενημέρωσης), περιορίζοντας τον ρόλο της απόστασης και ενθαρρύνοντας τη δημιουργία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Με τις δυνατότητες ανάπτυξης δικτύων που προσφέρει, η κοινωνία των πληροφοριών μπορεί να συμβάλει στον γεωγραφικό και οικονομικό απεγκλωβισμό των πτωχών περιφερειών της Ένωσης.

Εξάλλου, **το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης των αγορών**, που σημαίνει την ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού, λόγω της ανάπτυξης μιας δυνητικά ενιαίας παγκόσμιας αγοράς για μια σειρά προϊόντων και υπηρεσιών, μεγαλώνει τη σημασία της περιφερειακής πολιτικής. Πράγματι, η διεθνής ανταγωνιστικότητα εξαρτάται πλέον πολύ λιγότερο από τα στατικά συγκριτικά πλεονεκτήματα των περιοχών, όπως η συγκέντρωση φυσικών,



οικονομικών και ανθρώπινων πόρων, και πολύ περισσότερο από δυναμικά ποιοτικά στοιχεία, όπως η κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής, οι κατάλληλες πληροφορίες και η ικανότητα αποτελεσματικού συντονισμού τους. Αυτοί οι παράγοντες προσφέρουν δυνατότητες αποκεντρωμένης οικονομικής ανάπτυξης, εάν συνοδεύονται από μια κατάλληλη πολιτική.

Τα κράτη μέλη και η Ένωση μπορούν να επωφεληθούν από αυτές τις τάσεις και τις μεταβολές για να υπερνικήσουν τις αδράνειές τους και να επιδιώξουν να μη γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές με την ακαταστασία που έγιναν οι προηγούμενες.

Ενισχύοντας τις προβληματικές περιοχές να αναπτύξουν τα δίκτυα των υποδομών τους, τα κράτη μέλη και η Ένωση μπορούν να τις βοηθήσουν, όχι μόνο να επεκτείνουν τις αγορές τους προς το συμφέρον όλων, αλλά επίσης να ισορροπήσουν καλύτερα όλη την οικονομία της Ένωσης ενόψει των μελλοντικών εξελίξεων. Βέβαια, κάθε κράτος μέλος της ΕΕ ακολουθεί κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο τη δική του περιφερειακή πολιτική. Καθεμιά από αυτές τις πολιτικές στοχεύει να ευνοήσει την ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιοχών της εθνικής επικράτειας με μια **μεταβίβαση πόρων από τις πιο εύπορες περιοχές**. Τα μέσα τα οποία χρησιμοποιούν συνήθως τα κράτη μέλη για να αντιμετωπίσουν τα περιφερειακά προβλήματα είναι δύο ειδών: αφενός η βελτίωση των υποδομών και η κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη των καθυστερημένων περιοχών και, αφετέρου, διάφορες πριμοδοτήσεις, επιχορηγήσεις και φορολογικές απαλλαγές για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων σε αυτές τις περιοχές. Ο γενικός σκοπός αυτών των μέτρων είναι να δημιουργήσουν ή να επαναφέρουν μια καλύτερη ισορροπία των οικονομικών δραστηριοτήτων και των πληθυσμών στην εθνική επικράτεια. Γι' αυτόν τον σκοπό ορισμένες κυβερνήσεις επιδιώκουν επίσης να αποθαρρύνουν τις επενδύσεις στις υψηλά αναπτυγμένες περιοχές. Τα πλεονεκτήματα αυτών των τελευταίων μέτρων είναι διττά: ευνοούν τη μεταβίβαση πόρων προς τις περιοχές που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη και συγχρόνως παρεμποδίζουν τη συμφόρηση των υπεραναπτυγμένων περιοχών.

Ασφαλώς, οι εθνικές αρχές είναι κυρίως υπεύθυνες για τη λύση των προβλημάτων των περιοχών τους, ιδίως με την κατασκευή των κατάλληλων υποδομών ή με την παροχή επιδοτήσεων σε επιχειρήσεις για την προσέλκυση των επενδύσεών τους σε μειονεκτικές περιοχές. Η απαραίτητη προσπάθεια ενέχει την προσφυγή σε δημόσιες παρεμβάσεις συνδυαζόμενες με ιδιωτικές επενδύσεις για να παρακινηθεί η οικονομική δραστηριότητα στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές.

Οι **περιφερειακές ενισχύσεις**, όταν εφαρμόζονται σωστά, αποτελούν απαραίτητα μέσα όχι μόνον για την περιφερειακή ανάπτυξη, αλλά και για τη συνεχή και ισόρροπη



πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεδομένου όμως ότι η ενιαία αγορά καθιστά δυνατό τον ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων περιοχών των κρατών μελών για την προσέλκυση ευρωπαϊκών και ξένων επενδύσεων, τα πλεονεκτήματα που παρέχονται μπορεί να ξεπεράσουν την κάλυψη των υλικών μειονεκτημάτων τα οποία αντιμετωπίζουν οι επενδυτές από την εγκατάσταση στις υπό ανάπτυξη περιοχές. Έτσι ένα μέρος των παρεχόμενων ενισχύσεων δεν θα χρησίμευε πλέον παρά για την αμοιβαία εξουδετέρωσή τους χωρίς να αυξάνεται η συνολική ροή των επενδύσεων προς τις προβληματικές περιοχές. Οι περιφερειακές ενισχύσεις θα γίνονταν απλώς πιο δαπανηρές και θα παρείχαν αδικαιολόγητα οφέλη στις ενισχυόμενες επιχειρήσεις. Από αυτά φαίνεται ότι ο πρώτος στόχος της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής είναι **-να συντονίζει τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές** προσδιορίζοντας τους προσανατολισμούς και επιβάλλοντας τις προτεραιότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίες μπορούν πράγματι να μειώσουν τις οικονομικές αποστάσεις μεταξύ των περιοχών.

Επιπλέον, η ΕΕ έχει κοινό συμφέρον για την περιφερειακή ανάπτυξη με διαρθρωτική αλλαγή. Το νόημα της οικονομικής ολοκλήρωσης είναι η **καλύτερη χρησιμοποίηση των μηχανισμών της αγοράς** σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Αλλά μια πολιτική αγοράς, βασιζόμενη σε κάποια αυτόματη ισορροπία των διαφόρων οικονομικών παραμέτρων, θα λειτουργούσε βασικά προς όφελος των πλουσίων περιοχών. Πράγματι, μέχρι τη δημιουργία της κοινής αγοράς, οι οικονομικές δραστηριότητες είχαν αναπτυχθεί σε εθνικό επίπεδο και τα τελωνειακά εμπόδια είχαν χρησιμοποιηθεί για να προστατεύσουν από τον διεθνή ανταγωνισμό μερικές δραστηριότητες, οι οποίες είχαν συχνά συγκεντρωθεί σε ορισμένες περιοχές. Με το άνοιγμα των συνόρων οι κοινοτικές και ξένες επιχειρήσεις, που θέλουν να αναπτύξουν δραστηριότητες στην αγορά της ΕΕ, εγκαθίστανται στις περιοχές της Ένωσης όπου οι υποδομές είναι πιο αναπτυγμένες, με το κατάλληλο εργατικό δυναμικό και όπου το οικονομικό περιβάλλον είναι πιο προσαρμοσμένο στις δραστηριότητές τους.—Η κοινή περιφερειακή πολιτική επιδιώκει να αναστρέψει αυτήν την τάση για να επιτύχει **πιο ισόρροπη ανάπτυξη μέσα στην κοινή αγορά**. Οι στόχοι και οι μηχανισμοί της συντονίζονται και επενεργούν αμοιβαία με αυτούς άλλων κοινών πολιτικών, ιδίως της κοινωνικής, της βιομηχανικής, της περιβαλλοντικής, της γεωργικής και της αλιευτικής.

## **B) Οι κατηγορίες των περιφερειών της ΕΕ**

Οι οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές διαφορές τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο **έχουν αυξηθεί μέσα στη** διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση . Στις αρχές του 2000 το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) ανά κεφαλή στις αναπτυξιακά καθυστερημένες



περιοχές της Ένωσης έφθανε κατά μέσο όρο το 66% του γενικού μέσου όρου, ο οποίος ανερχόταν στα 20.213 ευρώ ανά κεφαλή. Η διεύρυνση σε δέκα νέες χώρες το 2004 και σε δύο επιπλέον το 2007 μείωσε τον μέσο του ΑΕΠ ανά κεφαλή της Ένωσης στα 16.500 ευρώ. Ο πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ΑΕΠ ανά κεφαλή μικρότερο από 75% του παρόντος μέσου όρου της ΕΕ αυξήθηκε από 71 εκατομμύρια σε 174 εκατομμύρια, ή από 19% του συνόλου της ΕΕ των 15 σε 36% του συνόλου της ΕΕ των 27. Τρεις ομάδες χωρών μπορούν να διακριθούν στην ΕΕ των 27 από την άποψη του ΑΕΠ ανά κεφαλή. Η πρώτη ομάδα με ΑΕΠ ανά κεφαλή 20% επάνω από το νέο μέσο όρο αποτελείται από τα 15 παλαιά κράτη μέλη, εκτός από την Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία. Αυτές οι τρεις χώρες συνοχής μαζί με την Κύπρο, την Τσεχία, τη Σλοβενία και τη Μάλτα αποτελούν τη δεύτερη ομάδα, με ΑΕΠ ανά κεφαλή μεταξύ 68% (Τσεχία) και 95% (Ισπανία) του μέσου όρου της ΕΕ των 27. Οι υπόλοιπες 8 χώρες αποτελούν την τρίτη ομάδα, με ΑΕΠ ανά κεφαλή μόνο στο 40% του μέσου όρου της ΕΕ των 27.

Οι περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία δυνάμει του στόχου «Σύγκλιση» είναι οι περιφέρειες που αντιστοιχούν στο επίπεδο 2 της ονοματολογίας των εδαφικών στατιστικών μονάδων («NUTS επίπεδο 2») των οποίων το κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), μετρούμενο σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης [Κανονισμός 1445/2007] και υπολογιζόμενο με βάση τα κοινοτικά στοιχεία για την περίοδο 2000-2002, είναι μικρότερο του 75% του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ των 25 για την ίδια περίοδο αναφοράς. Αυτές οι περιφέρειες βρίσκονται τόσο σε νέα όσο και σε παλαιά κράτη μέλη. Σε αυτά τα τελευταία πρόκειται για περιφέρειες που πάσχουν από τη στατιστική επίπτωση η οποία συνδέεται με τη μείωση του κοινοτικού μέσου όρου μετά τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι περιφέρειες θα ήταν επιλέξιμες για το καθεστώς του στόχου «Σύγκλιση», εάν το κατώτατο όριο επιλεξιμότητας είχε παραμείνει στο 75% του μέσου όρου του ΑΕΠ της ΕΕ των 15. Λαμβάνουν, για το λόγο αυτό, σημαντική **μεταβατική ενίσχυση** προκειμένου να ολοκληρώσουν τη διαδικασία σύγκλισής τους. Η ενίσχυση αυτή θα παύσει το 2013 και δεν θα την ακολουθήσει άλλη μεταβατική περίοδος. Τα κράτη μέλη που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής είναι εκείνα των οποίων το κατά κεφαλή ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ), μετρούμενο σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης και υπολογιζόμενο με βάση τα κοινοτικά στοιχεία για την περίοδο 2001-2003, είναι μικρότερο από το 90% του ΑΕΕ των 25 και τα οποία διαθέτουν πρόγραμμα για την τήρηση των όρων οικονομικής σύγκλισης που παρατίθενται στο άρθρο 104 της Συνθήκης ΕΚ.<sup>2</sup>

<sup>2</sup> Ο προσδιορισμός των περιφερειών και περιοχών προτεραιότητας σε κοινοτικό επίπεδο στηρίζεται στην κοινή ονοματολογία των εδαφικών στατιστικών μονάδων (NUTS) [Κανονισμός 1059/2003]. Πάνω σε αυτή τη βάση, ο κανονισμός 1083/2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά ταμεία προσδιορίζει τρεις κατηγορίες περιφερειών σχετικά με τους εξής στόχους των



Οι περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία στα πλαίσια του στόχου « Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση (ΠΑΑ) » είναι εκείνες που δεν είναι επιλέξιμες βάσει των στόχων «Σύγκλιση» και «Μεταβατική ενίσχυση». Οι περιφέρειες NUTS επιπέδου 2 που καλύπτονται πλήρως από τον στόχο 1 το 2006, των οποίων το ονομαστικό κατά κεφαλήν επίπεδο ΑΕΠ, υπερβαίνει το 75% του μέσου ΑΕΠ της ΕΕ των 15 είναι επιλέξιμες, σε μεταβατική και συγκεκριμένη βάση, για χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία στο πλαίσιο του στόχου «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση». Επομένως, ο στόχος ΠΑΑ καλύπτει κατ' αρχήν την υπόλοιπη Ένωση ή 155 περιφέρειες που αντιστοιχούν στο 61% του πληθυσμού της ΕΕ27, ενώ άλλες 13 περιφέρειες κατατάσσονται στην κατηγορία «σταδιακής εισόδου» και αντιστοιχούν στο 4% σχεδόν του πληθυσμού της ΕΕ.

Ένας στόχος « Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» καλύπτει τις περιφέρειες με χερσαία ή θαλάσσια σύνορα, τις περιφέρειες για διακρατική συνεργασία, η οποία ορίζεται σε σχέση με δράσεις για την προαγωγή της ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης και της υποστήριξης της διαπεριφερειακής συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειρίας. Πρόκειται για περιφέρειες NUTS επίπεδο 3 της Κοινότητας κατά μήκος όλων των εσωτερικών και ορισμένων εξωτερικών χερσαίων συνόρων και για όλες τις περιφέρειες NUTS επίπεδο 3 της Κοινότητας κατά μήκος των θαλάσσιων συνόρων που χωρίζονται, κατά κανόνα, από μέγιστη απόσταση 150 χιλιομέτρων. Για τους σκοπούς της διαπεριφερειακής συνεργασίας, των δικτύων συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειρίας, επιλέξιμη είναι ολόκληρη η επικράτεια της Κοινότητας.

Επιπλέον, ορισμένες περιφέρειες ωφελούνται από ειδικά μέτρα και πρόσθετη χρηματοδότηση. Πρόκειται ιδίως: για ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες περιοχές της Φιλανδίας και της Σουηδίας που αναφέρονται στο πρωτόκολλο αριθ. 6 της πράξης προσχώρησης του 1994, για εξόχως απόκεντρες περιοχές που παρατίθενται στο άρθρο 299 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ, και για περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα, δηλαδή για ορισμένα νησιά, τις ορεινές περιοχές και τις αραιοκατοικημένες περιοχές, καθώς και για ορισμένες παραμεθόριες περιοχές της Κοινότητας μετά τη διεύρυνσή της.

## **Γ) Συντονισμός των εθνικών και των κοινοτικών πολιτικών**

ταμείων: (α) το στόχο «Σύγκλιση», (β) το στόχο «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και (γ) το στόχο «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» [βλ. επίσης Κανονισμό 1989/2006 και το τμήμα 12.3.1]. Ο στόχος «Σύγκλιση» καλύπτει 100 περιφέρειες, μεταξύ των οποίων 16 στις οποίες έχει δοθεί το μεταβατικό καθεστώς «σταδιακής κατάρτησης», που αντιστοιχούν μόλις στο 35% του πληθυσμού της ΕΕ27 [COM/2006/281].



Το πρώτο σκέλος της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής είναι ο συντονισμός και η επιτήρηση των **περιφερειακών πολιτικών των** κρατών μελών.<sup>3</sup>

Κατά τον έλεγχο των περιφερειακών ενισχύσεων, η Επιτροπή οφείλει να προσδιορίζει, βάσει οικονομικών κριτηρίων, ποιες είναι οι λιγότερο ευνοημένες περιοχές της ΕΕ και να καθορίζει για κάθε μία από αυτές το επίπεδο έντασης των ενισχύσεων έτσι ώστε οι υψηλότερες ενισχύσεις να πηγαίνουν στις περιοχές που αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα. Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων συμβάλλει έτσι σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ένωσης.

Οι διαδοχικές διευρύνσεις της Κοινότητας ενέτειναν τις περιφερειακές διαφορές και την ανάγκη εξεύρεσης νέων μέσων ελέγχου των περιφερειακών ενισχύσεων. Γι' αυτό το άρθρο 158 (ΣΕΚ) έδωσε μια νέα προτεραιότητα στην οικονομική και κοινωνική συνοχή προβλέποντας ότι η Κοινότητα θα επιδιώξει να μειώσει την απόσταση μεταξύ των διαφόρων περιοχών και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων περιοχών. Πράγματι, δεδομένου ότι αντιμετωπίζουν τα μειονεκτήματα των μειονεκτικών περιοχών, οι κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα προάγουν την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της. Ωστόσο, οι σημαντικές πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις που σημειώθηκαν στις αρχές του 21ου αιώνα, όπως ιδίως η επιταχυνθείσα πορεία ολοκλήρωσης μετά την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1η Μαΐου 2004 και η ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας δημιούργησαν την ανάγκη για μια εκτεταμένη επανεξέταση των **κριτηρίων που εφαρμόζονται από την Επιτροπή** κατά την εξέταση της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα με την κοινή αγορά.

Αυτά τα κριτήρια κωδικοποιήθηκαν στις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2007-2013. Σύμφωνα με αυτές, οι περιφερειακές ενισχύσεις πρέπει, κατά κανόνα, να χορηγούνται στο πλαίσιο πολυτομιακού καθεστώτος που να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μιας περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής, με σαφώς προσδιορισμένους στόχους.

---

<sup>3</sup> Βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχεία (α) και (γ) της Συνθήκης ΕΚ, οι κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης ορισμένων μειονεκτικών περιοχών της ΕΕ είναι δυνατόν να χαρακτηρισθούν από την Επιτροπή συμβατές με την κοινή αγορά. Εξ αυτού συνάγεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι εκείνη η οποία κρίνει εάν μια εθνική ενίσχυση περιφερειακής σκοπιμότητας συμβιβάζεται ή όχι με την κοινή αγορά. Το άρθρο 88 (ΣΕΚ) λέγει, πράγματι, ότι **η Επιτροπή πρέπει να ενημερώνεται έγκαιρα** από τα κράτη μέλη περί των σχεδίων που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να μπορεί να υποβάλλει τις παρατηρήσεις της. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν τα προτεινόμενα επίπεδα των περιφερειακών ενισχύσεων στην Επιτροπή και αυτή ή τα δέχεται ως έχουν ή τα τροποποιεί, συχνά σε χαμηλότερα επίπεδα, με αποφάσεις που παίρνει βάσει των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ.



Ένα τέτοιο σύστημα είναι επίσης δυνατόν να παρέχει στις αρμόδιες αρχές τη δυνατότητα να καθορίζουν τα επενδυτικά σχέδια προτεραιότητας σύμφωνα με το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν για κάθε μια περιφέρεια. Επίσης κατά κανόνα, οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθιστα χαμηλό (Άρθ. 87, 3α) θεωρούνται ότι μπορεί να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό λιγότερο από τις ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, οι οποίες μπορεί να αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο αντικείμενο στην κοινή αγορά (Άρθ. 87, 3γ). Όταν, κατ' εξαίρεση, πρόκειται να χορηγηθεί ατομική ενίσχυση ειδικού σκοπού (ad hoc) σε μία και μόνο επιχείρηση, ή ενίσχυση περιοριζόμενη σε έναν και μόνο τομέα δραστηριότητας, εναπόκειται στο κράτος μέλος να αποδείξει ότι το αντίστοιχο σχέδιο συμβάλλει στην ευόδωση μιας συνεπούς στρατηγικής περιφερειακής ανάπτυξης και ότι, με γνώμονα το μέγεθος και τη φύση του σχεδίου, δεν θα προκύψει απαράδεκτη νόθευση του ανταγωνισμού.

Οι περιφερειακές ενισχύσεις υπέρ μεγάλων επενδυτικών σχεδίων διέπονται από αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές, αλλά αποτελούν επίσης αντικείμενο ειδικών διατάξεων, γιατί ενδέχεται να χορηγηθούν σε μεγάλες επιχειρήσεις που δεν αντιμετωπίζουν περιφερειακά προβλήματα, αλλά διαθέτουν σημαντική διαπραγματευτική ικανότητα σε σχέση με τις αρχές που χορηγούν τις ενισχύσεις και μπορούν να προκαλέσουν αδικαιολόγητες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού σε τομείς με διαρθρωτικές δυσκολίες. Για τους τομείς που βρίσκονται σε παρακμή ή αντιμετωπίζουν σοβαρές διαρθρωτικές δυσκολίες και βρίσκονται σε κατάλογο, τον οποίο καταρτίζει η Επιτροπή, όλες οι περιφερειακές ενισχύσεις υπέρ μεγάλων επενδυτικών σχεδίων (άνω των 25 εκατομμυρίων ευρώ) πρέπει να κοινοποιούνται ξεχωριστά στην Επιτροπή για εξέταση.

Η Επιτροπή μπορεί να επιτρέψει τη χορήγηση επενδυτικής ενίσχυσης, εάν το κράτος μέλος αποδείξει ότι η αγορά του προϊόντος που έχει σχέση με την επένδυση αυξάνεται ραγδαία, ακόμα και αν ο εν λόγω τομέας βρίσκεται σε παρακμή. Για τις επενδύσεις που υπερβαίνουν τα 50 εκατομμύρια ευρώ, τα κράτη μέλη οφείλουν να κοινοποιούν εκ των προτέρων στην Επιτροπή τα σχέδια ενισχύσεων. Εκ των υστέρων οφείλουν να της παρέχουν πληροφορίες σχετικά: με την χορηγηθείσα ενίσχυση (καθεστώς, νομική βάση, καθαρό ισοδύναμο επιδότησης), την εταιρία στην οποία χορηγήθηκε και το επενδυτικό σχέδιο (φύση, τόπος πραγματοποίησης, συνολικό κόστος και επιλέξιμα ποσά).

Τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να κοινοποιούν τα εθνικά καθεστώτα περιφερειακών ενισχύσεων που ικανοποιούν όλους τους όρους που τίθενται στους κανονισμούς περί απαλλαγής κατά κατηγορία και έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή. Όμως, οι κατευθυντήριες





γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις της περιόδου 2007-2013 περιορίζουν αυτές τις ενισχύσεις στις αναγκαίες για την κάλυψη των πλέον μειονεκτικών περιφερειών, καθώς και ενός περιορισμένου αριθμού περιφερειών που μειονεκτούν σε σχέση με τον εθνικό μέσον όρο ενός κράτους μέλους. Έτσι, οι κατευθυντήριες γραμμές περιορίζουν τον πληθυσμό που καλύπτεται από περιφερειακές ενισχύσεις στο 42 % του πληθυσμού της ΕΕ-27.

Κατά την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, **η Επιτροπή επιδιώκει δύο στόχους**: να εξασφαλίσει το ότι η βοήθεια επικεντρώνεται στις περισσότερο μειονεκτούσες περιοχές και το ότι υπάρχει μια διαφορά έντασης της βοήθειας μεταξύ των περιοχών, έτσι ώστε να μπορούν οι φτωχότερες από αυτές να αντισταθμίσουν τις διαρθρωτικές αδυναμίες τους. Μια ενίσχυση στις επενδύσεις στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της Ένωσης, η οποία παρέχεται βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, εδάφιο α) της Συνθήκης ΕΚ, όπως ερμηνεύεται από την κοινοτική νομοθεσία, μπορεί να φθάσει τα 75% του κόστους της επένδυσης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πρόσκαιρες ενισχύσεις για εκμετάλλευση μπορεί επίσης να εγκριθούν. Στην πραγματικότητα, όμως, το όριο του 75% σπάνια προσεγγίζεται δεδομένου ότι τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη δεν διαθέτουν τους απαιτούμενους χρηματοοικονομικούς πόρους.

#### **Δ) Διασυνοριακή εδαφική συνεργασία**

Δεδομένων των δυσχερειών που συνάντησαν τα κράτη μέλη κατά την εκτέλεση και τη διαχείριση των δράσεων διασυνοριακής συνεργασίας, το νέο νομοθετικό πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων προβλέπει τη δημιουργία μέσου συνεργασίας σε κοινοτικό επίπεδο, το οποίο θα καθιστά εφικτή τη σύσταση « ευρωπαϊκών ομίλων εδαφικής συνεργασίας » **(ΕΟΕΣ)** [Κανονισμός 1082/2006]. Ένας ΕΟΕΣ είναι ένα μέσο προαιρετικής συνεργασίας σε κοινοτικό επίπεδο. Ο ΕΟΕΣ αποσκοπεί στη διευκόλυνση και στην προαγωγή της διασυνοριακής, διακρατικής ή/και διαπεριφερειακής συνεργασίας με αποκλειστικό στόχο την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Ο ΕΟΕΣ αποτελείται από μέλη, τα οποία εμπίπτουν σε μια ή περισσότερες από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- (α) κράτη μέλη·
- (β) περιφερειακές αρχές·
- (γ) τοπικές αρχές· και
- (δ) οργανισμοί δημοσίου δικαίου.

Η απόφαση για την ίδρυση ΕΟΕΣ λαμβάνεται με πρωτοβουλία των προτιθεμένων μελών του. Ο ΕΟΕΣ ενεργεί εξ ονόματος των μελών του, ιδίως των περιφερειακών και των τοπικών αρχών που τον συγκροτούν.



Ο ΕΟΕΣ εκτελεί τα καθήκοντα που του αναθέτουν τα μέλη του σύμφωνα με τον κανονισμό 1082/2006. Τα καθήκοντά του ορίζονται από τη σύμβαση που συμφωνείται από τα μέλη του, αλλά περιορίζονται στη διευκόλυνση και στην προαγωγή της εδαφικής συνεργασίας για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Ειδικότερα, τα καθήκοντα του ΕΟΕΣ περιορίζονται πρωτίστως στην εφαρμογή προγραμμάτων ή έργων εδαφικής συνεργασίας που συγχρηματοδοτούνται από την Κοινότητα μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου ή/και του Ταμείου Συνοχής. Όμως, ο ΕΟΕΣ μπορεί να ασχολείται και με την υλοποίηση προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας που πραγματοποιούνται με αποκλειστική πρωτοβουλία των κρατών μελών και των περιφερειακών και τοπικών αρχών τους, με ή χωρίς οικονομική συνεισφορά της Κοινότητας.

Ένα από τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης είναι η προώθηση της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, με συνδρομή ιδίως [Κανονισμός 1080/2006]:

1. στην ανάπτυξη διασυνοριακών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων μέσω κοινών στρατηγικών για τη βιώσιμη εδαφική ανάπτυξη·

2. στη σύσταση και ανάπτυξη διακρατικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της διμερούς συνεργασίας μεταξύ θαλάσσιων περιφερειών που δεν εμπίπτουν στο σημείο 1, μέσω της χρηματοδότησης δικτύων και δράσεων που συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη· και

3. στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της περιφερειακής πολιτικής με την προαγωγή:

(α) διαπεριφερειακής συνεργασίας εστιαζόμενης στην καινοτομία και την οικονομία της γνώσης και στο περιβάλλον και την πρόληψη κινδύνων·

(β) ανταλλαγής εμπειριών όσον αφορά τον εντοπισμό, τη μεταφορά και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών, μεταξύ άλλων, για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη· και

(γ) δράσεων που περιλαμβάνουν μελέτες, συλλογή δεδομένων καθώς και παρακολούθηση και ανάλυση των αναπτυξιακών τάσεων στην Κοινότητα.

Μια οδηγία επιδιώκει τον προσδιορισμό και τον χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών υποδομών ζωτικής σημασίας, απαραίτητων για τη διατήρηση ζωτικών κοινωνικών λειτουργιών σε τουλάχιστον δύο κράτη μέλη, και την αξιολόγηση της ανάγκης βελτίωσης της προστασίας τους, πρωταρχικά από τρομοκρατικές απειλές, αλλά επίσης και από ανθρωπογενείς και φυσικές καταστροφές [Οδηγία 2008/114].



## **Ε) Συντονισμός των Κοινοτικών Πολιτικών**

Ο γενικός κανονισμός για τα διαρθρωτικά ταμεία ορίζει ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει εξασφαλίζουν την εναρμόνιση των δράσεων των ταμείων με άλλες κοινοτικές πολιτικές και δράσεις [Κανονισμός 1083/2006]. Πράγματι, διάφορες κοινοτικές πολιτικές **ευνοούν από τη φύση τους τις διαδικασίες ολοκλήρωσης και συνοχής**. Έτσι, το πρόγραμμα για την ενιαία αγορά εξαφάνισε πολλά εμπόδια του εμπορίου και δημιούργησε ευκαιρίες εξαγωγών για τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές.

Η κοινοτική κοινωνική πολιτική έχει σημαντική επίδραση επί του εργατικού δικαίου, της υγείας και της ασφάλειας στον τόπο εργασίας και την ισότητα ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών στις πτωχές περιοχές της ΕΕ. Τα κοινοτικά προγράμματα έρευνας αναπτύσσουν την ικανότητα έρευνας στις μειονεκτικές περιοχές, ενδυναμώνοντας την επιστημονική και τεχνολογική υποδομή τους και επιταχύνοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξή τους. Η κοινή γεωργική πολιτική έχει επίσης ένα θετικό αποτέλεσμα επί της συνοχής, καθώς τα κράτη της συνοχής έλκουν περισσότερα κοινοτικά κεφάλαια δι αυτής. Καθώς κάθε οικονομική δραστηριότητα έχει μια εδαφική τοποθέτηση, τα περισσότερα από τα μέτρα της ΕΕ που αφορούν π.χ. τη γεωργία, τη βιομηχανία, την έρευνα ή τις μεταφορές έχουν επιδράσεις στο περιφερειακό πεδίο.

Γι' αυτό η κοινοτική περιφερειακή πολιτική επιδιώκει να εξασφαλίσει μια συνοχή μεταξύ των περιφερειακών στόχων και εκείνων άλλων κοινοτικών πολιτικών με το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ) [Ψήφισμα του Συμβουλίου]. Ένα κοινοτικό πλαίσιο συνεργασίας ενθαρρύνει την ανάληψη δράσεων ευαισθητοποίησης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και για το αστικό περιβάλλον δια της ανάπτυξης και της μετάδοσης ορθών πρακτικών, καθώς και της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων σε ευρωπαϊκό επίπεδο [Κανονισμός 614/2007].

Ο συντονισμός μεταξύ των στόχων και των μέσων της πολιτικής για τις επιχειρήσεις και της περιφερειακής πολιτικής υλοποιείται σε διάφορες πόλεις των χωρών μελών στα ευρωπαϊκά κέντρα επιχειρήσεων και καινοτομίας (BIC), τα οποία έχουν ως αποστολή την εκκόλαψη νεωτεριστικών και τη διαφοροποίηση των υπαρχουσών μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αυτά τα δημόσια ή ιδιωτικά επαγγελματικά κέντρα οργανώνουν ολοκληρωμένα συστήματα παροχής υπηρεσιών στις ΜΜΕ, όπως π.χ.: βασικές υπηρεσίες διαχείρισης, τεχνικής επικύρωσης, καινοτομίας και τεχνολογιών, εμπορικής στρατηγικής, ανάπτυξης των επιχειρηματικών ικανοτήτων· υπηρεσίες πρόσβασης των ΜΜΕ στα επιχειρηματικά κεφάλαια· και υπηρεσίες στέγασης των ΜΜΕ. Τα BIC είναι συνδεδεμένα



μεταξύ τους μέσα σε ένα ευρωπαϊκό δίκτυο επιχειρήσεων (EBN) που βοηθάει τη διαχείρισή τους και επιδιώκει τη συνεργασία μεταξύ τους.

Για τις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στο σεβασμό των κανόνων για τον ανταγωνισμό (άρθρα 87 και 88 ΣΕΚ) και για τις δημόσιες συμβάσεις καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος. Ο ρόλος της κοινής περιφερειακής πολιτικής στη διαδικασία πολυεθνικής ολοκλήρωσης αξίζει να προβάλλεται με μια κατάλληλη **πολιτική πληροφόρησης**. Γι' αυτόν τον λόγο, η Επιτροπή παροτρύνει τα κράτη μέλη να επιδιώκουν τη διαφανή πληροφόρηση των δικαιούχων των διαρθρωτικών ταμείων και την ενημέρωση της κοινής γνώμης όσον αφορά το ρόλο που διαδραματίζει η Ένωση στην ανάπτυξη των περιφερειών τους [Κανονισμός 1828/2006 ].

Μια ανακοίνωση της Επιτροπής ενθαρρύνει την εντατικοποίηση των **παρεμβάσεων των ταμείων στον πολιτιστικό τομέα**, προκειμένου αυτός να συμβάλει περισσότερο στην περιφερειακή ανάπτυξη, ιδίως όσον αφορά τα μέσα ενημέρωσης, την κοινωνία των πληροφοριών, την πολιτιστική κληρονομιά και την περιφερειακή ταυτότητα [COM/96/512]. Μια άλλη ανακοίνωση της Επιτροπής επιδιώκει να διευκολύνει την **ανάπτυξη της κοινωνίας των πληροφοριών** στις φτωχότερες περιοχές, μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης της υποδομής των τηλεπικοινωνιών, των τεχνολογιών πληροφορικής και των δημοσίων διοικήσεων [COM/97/7].

### **ΣΤ) Συντονισμός των κοινοτικών διαρθρωτικών μέσων**

Ο συντονισμός των διαρθρωτικών ταμείων της Κοινότητας εξασφαλίζεται από τον κανονισμό περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής [Κανονισμός 1083/2006]. Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 4, αυτού του κανονισμού, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν το συντονισμό μεταξύ της συνδρομής των παραπάνω Ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ) και των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων, ιδίως του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤΕ). Ο συντονισμός αυτός θα πρέπει να καλύπτει επίσης την εκπόνηση πολύπλοκων χρηματοδοτικών συστημάτων και εταιρικών σχέσεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικουρείται από την επιτροπή συντονισμού των Ταμείων, την οποία θεσπίζει το άρθρο 103 του κανονισμού. Επιπλέον, το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη διαδικασία για το συντονισμό μεταξύ της



κοινοτικής πολιτικής για τη συνοχή και των σχετικών εθνικών, τομεακών και περιφερειακών πολιτικών του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

Για να μεγιστοποιηθούν τα αλυσιδωτά αποτελέσματα των χρησιμοποιούμενων πόρων του προϋπολογισμού με την προσφυγή στα κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα, οι κοινοτικές παρεμβάσεις υπό μορφή επιχορηγήσεων μπορούν να συνδυάζονται κατά τον κατάλληλο τρόπο με δάνεια και εγγυήσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ).

Οι παρεμβάσεις της ΕΤΕ παίρνουν συνήθως τη μορφή δανείων με επιτόκια σχετικά χαμηλότερα από εκείνα που ισχύουν στις χρηματοοικονομικές αγορές όπου προμηθεύετε τα κεφάλαιά της. Όντας τράπεζα όπως το δηλώνει το όνομά της, η ΕΤΕ δεν παρέχει μειώσεις επιτοκίων. Αλλά οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί των κρατών μελών και ιδίως αυτοί οι οποίοι έχουν ως αποστολή την περιφερειακή ανάπτυξη μπορούν να δανειστούν κεφάλαια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα και να τα επαναδανείσουν με καλύτερους όρους. Έτσι ορισμένα δάνεια συνδέονται με εκπτώσεις επιτοκίων που καλύπτονται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

Αυτή είναι στην πραγματικότητα το αρχαιότερο μέσο περιφερειακής ανάπτυξης, γιατί η αποστολή που της ανέθετε η Συνθήκη της Ρώμης ήταν η ισόρροπη και χωρίς προσκόμματα ανάπτυξη της κοινής αγοράς προς όφελος της Κοινότητας (άρθρο 267 ΣΕΚ). Περίπου 75% των δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη, αν και επιδιώκουν και άλλους στόχους, ιδίως προς όφελος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των διευρωπαϊκών δικτύων [βλ. το τμήμα 6.8]. Πράγματι, η ΕΤΕπ διαθέτει μακροπρόθεσμες πιστώσεις για τη χρηματοδότηση ιδίως σχεδίων υποδομών στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών.

Το άρθρο 267 της Συνθήκης ΕΚ δηλώνει ότι τα δάνεια και οι εγγυήσεις της ΕΤΕπ χρηματοδοτούν σχέδια που αποβλέπουν στην **αξιοποίηση των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών**, στον εκσυγχρονισμό ή στη μετατροπή επιχειρήσεων ή στη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων, καθώς και σχέδια κοινού ενδιαφέροντος για περισσότερα κράτη μέλη. Το άρθρο αυτό διευκρινίζει τις σχέσεις μεταξύ της Τράπεζας και των διαρθρωτικών ταμείων λέγοντας ότι, κατά την εκτέλεση της αποστολής της, η Τράπεζα διευκολύνει τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων της Κοινότητας, τα οποία αφορούν τις περιοχές με καθυστερημένη ανάπτυξη ή με παρακμή της βιομηχανίας. Η Τράπεζα παίζει, επίσης, ενεργό ρόλο στη χρηματοδότηση διευρωπαϊκών δικτύων και επομένως στη λειτουργία χρηματοοικονομικών μέσων χρηματοδοτούμενων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.



## **5. Οι στόχοι και οι μέθοδοι των διαρθρωτικών ταμείων**

Η δράση που αναλαμβάνει η Κοινότητα βάσει του άρθρου 158 της Συνθήκης έχει σκοπό να ενισχύσει την οικονομική και κοινωνική συνοχή της διευρυμένης ΕΕ προκειμένου να προαγάγει την **εναρμονισμένη, ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη** της. Η δράση αυτή αναλαμβάνεται με τη βοήθεια των Διαρθρωτικών Ταμείων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων. Στοχεύει στη μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών ανισοτήτων που έχουν ανακύψει στη διευρυμένη Ένωση, ιδίως σε χώρες και περιφέρειες των οποίων η ανάπτυξη υστερεί, σε συνάρτηση με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, και τη γήρανση του πληθυσμού. Σύμφωνα με τον κανονισμό περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, που αναλαμβάνεται στα πλαίσια των Ταμείων ενσωματώνει, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, τις προτεραιότητες της Κοινότητας υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης με την ενίσχυση της οικονομικής μεγέθυνσης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης, καθώς και της προστασίας και της βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος [Κανονισμός 1083/2006]. Προς τον σκοπό αυτόν, το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής, η ΕΤΕπ και άλλα υφιστάμενα κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα συμβάλλουν, το καθένα κατά τον ενδεικνυόμενο τρόπο, στην επίτευξη των **ακόλουθων τριών στόχων**:

α) το στόχο «Σύγκλιση», που αποβλέπει στην επιτάχυνση της σύγκλισης των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών μελών και περιφερειών μέσω της βελτίωσης των συνθηκών για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση με την αύξηση και τη βελτίωση της ποιότητας των επενδύσεων σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, την ανάπτυξη της καινοτομίας και της κοινωνίας της γνώσης, την προσαρμοστικότητα στις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας. Ο στόχος αυτός αποτελεί την προτεραιότητα των Ταμείων. Το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής, συνεισφέρουν, καθένα με βάση τις ειδικές διατάξεις που το διέπουν, στην επίτευξη αυτού του στόχου. Οι συνολικοί πόροι για το στόχο Σύγκλιση - συμπεριλαμβανομένων των μεταβατικών και ειδικών ενισχύσεων [βλ. το τμήμα 12.1.1] - ανέρχονται σε 251,2 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή στο 81,54 % των πόρων που διατίθενται για ανάληψη υποχρεώσεων από τα Ταμεία για την περίοδο 2007 έως 2013 (308 δισεκ. Ευρώ).

β) το στόχο « Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση », που αποβλέπει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας των περιφερειών, καθώς και



στην απασχόληση, προβλέποντας τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένων αυτών που συνδέονται με την απελευθέρωση του εμπορίου. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι: η αύξηση και η βελτίωση της ποιότητας των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, η καινοτομία και η προαγωγή της κοινωνίας της γνώσης, της επιχειρηματικότητας, της προστασίας και της βελτίωσης του περιβάλλοντος, και της βελτίωσης της προσβασιμότητας, της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, καθώς και μέσω της ανάπτυξης αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς. Οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες που είναι επιλέξιμες υπό τον στόχο Σύγκλιση δεν είναι επιλέξιμες υπό αυτόν τον στόχο. Το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ συνεισφέρουν, καθένα με βάση τις ειδικές διατάξεις που το διέπουν, στην επίτευξη αυτού του στόχου.

Το Ταμείο Συνοχής μπορεί επίσης να συνεισφέρει, υπό ορισμένους όρους, στα κράτη μέλη που είναι επιλέξιμα για την ενισχύσεις του. Οι συνολικοί πόροι που διατίθενται για την επίτευξη του στόχου περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση - συμπεριλαμβανομένων των μεταβατικών και ειδικών ενισχύσεων [βλ. το τμήμα 12.1.1] - ανέρχονται σε 49,1 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή στο 15,95% των πόρων που διατίθενται για ανάληψη υποχρεώσεων από τα Ταμεία για την περίοδο 2007 έως 2013:

γ) το στόχο « Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία », που αποβλέπει στην ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας μέσω κοινών τοπικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών, στην ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας μέσω δράσεων που ευνοούν την ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη που συνδέεται με τις κοινοτικές προτεραιότητες, και μέσω της ενίσχυσης της διαπεριφερειακής συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειρίας στο ενδεικνυόμενο εδαφικό επίπεδο. Μόνον το ΕΤΠΑ συνεισφέρει στην επίτευξη αυτού του στόχου, αλλά το Ταμείο Συνοχής μπορεί επίσης να συνεισφέρει, υπό ορισμένους όρους, στα κράτη μέλη που είναι επιλέξιμα για την ενισχύσεις του. Οι συνολικοί πόροι που διατίθενται για την επίτευξη του στόχου Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία ανέρχονται σε 7,8 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή στο 2,52% των πόρων που διατίθενται για ανάληψη υποχρεώσεων από τα Ταμεία για την περίοδο 2007 έως 2013 (308 δισεκ. Ευρώ).

Για την επίτευξη των τριών παραπάνω στόχων, η συνδρομή των Ταμείων λαμβάνει υπόψη, αφενός μεν, τα ειδικά οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, αφετέρου δε, τα ειδικά εδαφικά χαρακτηριστικά των διαφόρων περιφερειών. Η συνδρομή στηρίζει, κατά τον ενδεικνυόμενο τρόπο, τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη ιδίως ως τμήμα της περιφερειακής ανάπτυξης και την ανανέωση των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία μέσω της οικονομικής διαφοροποίησης. Η συνδρομή στηρίζει επίσης



περιοχές που επηρεάζονται από γεωγραφικά ή φυσικά μειονεκτήματα τα οποία επιδεινώνουν τα προβλήματα ανάπτυξης, ιδίως στις εξόχως απόκεντρες περιοχές κατά το άρθρο 299 παράγραφος 2 της Συνθήκης, καθώς και στις βόρειες πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές, σε ορισμένα νησιά και νησιωτικά κράτη μέλη και ορεινές περιοχές.

Σε αναγνώριση της ειδικής προσπάθειας για τη διαδικασία ειρήνευσης στη Βόρεια Ιρλανδία θα διατεθεί συνολικό ποσό 200 εκατ. ευρώ, κατά την περίοδο 2007-2013, για το πρόγραμμα PEACE . Το πρόγραμμα αυτό εφαρμόζεται δυνάμει του στόχου «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» προκειμένου να προαχθεί η κοινωνική και οικονομική σταθερότητα και η συνοχή στο σύνολο της Βόρειας Ιρλανδίας και στις παραμεθόριες περιοχές της Ιρλανδίας

## **6. Η οργάνωση των διαρθρωτικών παρεμβάσεων**

Για την επιδίωξη των στόχων του Κοινοτικού Πλαισίου στήριξης και γενικότερα των διαρθρωτικών παρεμβάσεων που ανήκει η δράση των διαρθρωτικών ταμείων βασίζεται σε τέσσερις αρχές:

- Τη γενική αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με την οποία η εφαρμογή των παρεμβάσεων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, ιδίως όσον αφορά την εκτέλεση του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Προγραμματισμός είναι η διαδικασία οργάνωσης , λήψης αποφάσεων και χρηματοδότησης που πραγματοποιείται σε περισσότερα του ενός στάδια και αποσκοπεί στην εφαρμογή, σε πολυετή βάση, της κοινής δράσης της Κοινότητας και των κρατών μελών για την επίτευξη των στόχων.
- Η προσθετικότητα σημαίνει ότι η κοινοτική δράση μπορεί να είναι είτε συμπλήρωμα των σχετικών εθνικών δράσεων, είτε συμβολή σ' αυτές, αλλά πρέπει να φέρει μια πρόσθετη αξία στις εθνικές πρωτοβουλίες.

Η Επιτροπή εκτιμάει τα σχέδια και τις προτεινόμενες από τα κράτη μέλη δράσεις και καταρτίζει, σε συμφωνία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές, το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις της Κοινότητας σε μια περιοχή ή κράτος. Αυτό το σχέδιο περιλαμβάνει ιδίως:

- 1) Τη στρατηγική και τους επιλεγέντες άξονες προτεραιότητας της κοινής δράσης της κοινότητας και του ενδιαφερόμενου κ-μ τους ειδικούς στόχους τους την εκτίμηση των





αναμενόμενων επιδράσεων, την οικονομική πολιτική του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

2) Τη συνοπτική περιγραφή του είδους και της διάρκειας των επιχειρησιακών προγραμμάτων που δεν αποφασίζονται ταυτόχρονα με το κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι ειδικοί στόχοι τους και οι άξονες προτεραιότητας που έχουν επιλεγεί.

3) Το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης, το οποίο προσδιορίζει, για κάθε άξονα προτεραιότητας και για κάθε έτος, το ύψος των συνολικών κονδυλίων που προβλέπονται για τη συμμετοχή του κάθε Ταμείου, ενδεχομένως της ΕΤΕ, και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων.

Κάποιες φορές αντί ενός ΚΠΣ η Επιτροπή μπορεί να υιοθετήσει ένα ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού (ΕΕΣ), το οποίο είναι αποτέλεσμα απλουστευμένης διαδικασίας στρατηγικών προτεραιοτήτων της κοινοτικής παρέμβασης καθώς και λεπτομερών κανόνων προγραμματισμού και των ενισχύσεων που προβλέπονται.

## **7. Απολογισμός και προοπτικές της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής**

Η σημασία της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής μεγάλωσε από τότε που η Συνθήκη την έκανε κύριο εργαλείο για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, που είναι απαραίτητη για την οικονομική και νομισματική ένωση, η οποία απαιτεί τη σύγκλιση των οικονομιών των κρατών μελών. Πράγματι, η περιφερειακή πολιτική της Ένωσης προωθεί την προσπάθεια ευρωπαϊκής αλληλεγγύης συμπληρώνοντας τις ενέργειες των κρατών μελών και προσανατολίζοντάς τις προς μίαν αρμονική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, επωφεληή όχι μόνο για τις πτωχές περιοχές αλλά για όλη την Ένωση.

Ενόψει του νέου στόχου της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, τον οποίο έθεσε, η Συνθήκη του Μάαστριχτ πρόβλεψε ένα πλαίσιο αναφοράς και ενδυνάμωση της κοινής περιφερειακής πολιτικής, ιδίως με την ανάδειξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής σε θεμελιώδη στόχο της Ένωσης, με τη δημιουργία του Ταμείου Συνοχής, με την ίδρυση της Επιτροπής των Περιφερειών και με την ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων υποδομών. Με την υπογραφή και επικύρωση αυτής της Συνθήκης τα κράτη μέλη αναγνώρισαν ότι οι στόχοι της ΟΝΕ και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής πρέπει να επιδιωχθούν κατά παράλληλο τρόπο. Όπως το είδαμε στο κεφάλαιο για την οικονομική και νομισματική ένωση, μια τέτοια ένωση, η οποία σημαίνει την αδυναμία προσφυγής σε τροποποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών για την επίτευξη των βασικών ισορροπιών μιας εθνικής



οικονομίας, δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς μια δραστική περιφερειακή πολιτική στηριζόμενη στις μεταβιβάσεις αρκετών κεφαλαίων από τις πλούσιες προς τις πτωχές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προσπάθεια δημοσιονομικής σταθεροποίησης, την οποίαν απαιτεί η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να μην καταλήξει στις πτωχότερες χώρες της Ένωσης στο να παρεμποδίσει τις απαραίτητες επενδύσεις για βασικές υποδομές, για παιδεία και επαγγελματική κατάρτιση.

Οι προσπάθειες της Ένωσης για την ανάπτυξη των πτωχότερων περιοχών τους αποδεικνύονται τελέσφορες. Το ΑΕΠ ανά κάτοικο των πτωχότερων περιοχών συγκλίνει πραγματικά προς τον κοινοτικό μέσο όρο. Μεταξύ 1986 και 1996, το ΑΕΠ ανά κάτοικο των δέκα λιγότερο ευνοημένων περιοχών πέρασε από 41% του μέσου όρου της ΕΕ σε 50% και, στις 25 λιγότερο ευνοημένες περιοχές, αυξήθηκε από 52 σε 59%. Στις τέσσερις χώρες του Ταμείου Συνοχής, το ΑΕΠ ανά κάτοικο πέρασε από 65% του μέσου όρου της Ένωσης σε 77% κατά το 1999. Το Ταμείο Συνοχής έδωσε τη δυνατότητα στις τέσσερις δικαιούχες χώρες (Ισπανία, Ελλάδα, Ιρλανδία και Πορτογαλία) να συνεχίσουν τη σημαντική προσπάθεια δημοσίων επενδύσεων στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών, τηρώντας παράλληλα τους στόχους μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων που προβλέπονται από τα προγράμματα σύγκλισης, τα οποία καταρτίζονται στα πλαίσια της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Το ΑΕΠ κατά κεφαλή (σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης \$ ΗΠΑ) της Ελλάδας ανήλθε από 6726 το 1984 σε 32764 το 2007, αυτό της Πορτογαλίας από 5715 σε 26982, αυτό της Ισπανίας από 7621 σε 37657 και αυτό της Ιρλανδίας από 12332 σε 52927. Το 2007, η Ελλάδα είχε φθάσει το 90% του κατά κεφαλήν μέσου όρου ΑΕΠ της ΕΕ27 (24600 €), η Πορτογαλία είχε το 74%, η Ισπανία το 103% και η Ιρλανδία το 147%. Η Ιρλανδία είχε μάλιστα το υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα των χωρών της ΕΕ, εκτός του ασυναγώνιστου Λουξεμβούργου. Οι διαρθρωτικές πολιτικές και οι πολιτικές συνοχής ασφαλώς συνέβαλαν σε αυτά τα αποτελέσματα. Αλλά δεν είναι μόνον τα πτωχότερα κράτη της Ένωσης που ωφελήθηκαν.

Πράγματι, οι μεταβιβάσεις κεφαλαίων που γίνονται στα πλαίσια μιας δραστικής περιφερειακής πολιτικής δεν πρέπει να θεωρούνται από τους εύπορους σαν οβολός προς τους λιγότερο ευνοημένους πληθυσμούς της Ένωσης. Συμφέρουν επίσης και τους εύπορους πληθυσμούς, εφόσον συμβάλλουν στην ανάπτυξη των αγορών για τα προϊόντα τους και ευνοούν την ανάπτυξη σε όλη την Ένωση. Εκτιμήσεις δείχνουν ότι περίπου 40% των χρηματοδοτήσεων που αφορούν τα πτωχότερα κράτη, επιστρέφουν στα πλουσιότερα υπό την μορφή αγορών τεχνολογιών και κεφαλαιουχικού εξοπλισμού.



Το μεγάλο ερώτημα είναι πως θα αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους τα διαρθρωτικά ταμεία μετά την ένταξη 12 χωρών, οι περισσότερες των οποίων έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ πολύ χαμηλότερο του μέσου όρου της Ένωσης-15. Οι περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» χαρακτηρίζονται από χαμηλά επίπεδα ΑΕΠ και απασχόλησης, καθώς και από υψηλή ανεργία. Στο σύνολό τους αντιπροσώπευαν μόνο το 12,5% του ΑΕΠ της ΕΕ-27 το 2002, ενώ αντίστοιχα ο πληθυσμός τους αντιπροσωπεύει το 35% του πληθυσμού της Ένωσης. Γι' αυτό, από το 2007, η πλήρης μεταρρύθμιση των μηχανισμών λειτουργίας των διαρθρωτικών ταμείων καθώς και του Ταμείου Συνοχής τους προσαρμοσε στα διαρθρωτικά προβλήματα των πτωχότερων περιοχών των παλαιών και των νέων κρατών μελών. Μένει, βέβαια, να δούμε κατά πόσον η νέα κοινή περιφερειακή πολιτική θα μπορέσει να μειώσει τις περιφερειακές ανισότητες της Ένωσης. Το βέβαιον είναι ότι υπάρχουν πραγματικές ανάγκες σε όλη την ΕΕ οι οποίες απαιτούν συνεχείς επενδύσεις για να μπορέσει η αύξηση να φθάσει τους στόχους της Λισσαβόνας [βλ. το τμήμα 13.3.2].

## **8. Τί είναι το ΕΣΠΑ**

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013 αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013.

Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ «...εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Για τη διαμόρφωση του ΕΣΠΑ 2007-2013 ως εγγράφου προγραμματισμού, αξιοποιήθηκαν εισροές από ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων που υπεβλήθησαν στο Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, κατευθύνσεων - πολιτικών επιλογών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και ποσοτικών δεδομένων και μελετών.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005, με τις οποίες διασφαλίστηκαν έως το 2013 οι πόροι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για τη χώρα, οι νέοι Κανονισμοί των Ταμείων της ΕΕ, καθώς και οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής, αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο βασίστηκαν, μεταξύ των άλλων, οι εθνικές αρχές προκειμένου να προσεγγίσουν τις βασικές παραμέτρους του αναπτυξιακού προγραμματισμού και να καταρτίσουν το ΕΣΠΑ.



Επιπλέον, τα κυριότερα έγγραφα της ΕΕ που αναφέρονται στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβώνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών - προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις οποίες κλήθηκε να συμβάλει και η αναπτυξιακή πολιτική του νέου ΕΣΠΑ.

Βάσει των ανωτέρω, η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ διατυπώθηκε σε 4 επίπεδα:

στο επίπεδο των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ, στο επίπεδο των θεματικών (5) και χωρικών (3) προτεραιοτήτων, όπως απαιτείται από το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων, στο επίπεδο των Γενικών Στόχων (17), στους οποίους αναλύεται κάθε θεματική προτεραιότητα, στο επίπεδο των ειδικών στόχων και των κύριων μέσων επίτευξης.

Παράλληλα, η αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώθηκε και με γνώμονα εθνικές πολιτικές που διατυπώνονται σε στρατηγικά έγγραφα όπως η Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008, η Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013, το «Σχέδιο Ανάπτυξης Μεταφορών 2007-2013 και εικοσαετίας», Εθνική Λιμενική Πολιτική, το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 κλπ.

Το πλαίσιο χρηματοδότησης διαμορφώθηκε στη βάση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2005 και των προδιαγραφών - περιορισμών των νέων Κανονισμών και προέκυψε με βάση τις αναπτυξιακές ανάγκες ανά τομέα και Περιφέρεια στην επόμενη περίοδο, συνεκτιμώντας τις ανάγκες ολοκλήρωσης των συνεχιζόμενων έργων της προηγούμενης περιόδου και τις απαιτήσεις για δράσεις που εξυπηρετούν τη Στρατηγική της Λισσαβώνας. Βασική επιλογή ήταν η βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου προς όφελος της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο διαχείρισης, παρακολούθησης & ελέγχου των ΕΠ της περιόδου 2007-2013 αποτέλεσαν αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης και αποτυπώθηκαν σε κείμενα θέσεων των συμμετεχόντων φορέων. Συμπληρώθηκαν από τα πορίσματα συστηματικής ανάλυσης των απαιτήσεων των νέων Κανονισμών της ΕΕ (Γραμματεία σχεδιασμού του ΕΣΠΑ, ΜΟΔ ΑΕ, ΔΑ ΚΠΣ/ΕΥΣ) και σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε για το ΥΠΟΙΟ με θέμα τη «Βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του ΚΠΣ 2000 – 2006, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής και στην προσαρμογή αυτών για την περίοδο 2007 – 2013».



## **9. Η διάρθρωση του ΕΣΠΑ σε Επιχειρησιακά Προγράμματα**

Η αρχιτεκτονική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2007–2013 διαμορφώθηκε έτσι ώστε να υλοποιηθούν με το βέλτιστο τρόπο οι στρατηγικές επιλογές της χώρας, ενώ λήφθηκαν υπόψη τα νέα δεδομένα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (63% του πληθυσμού της χώρας σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης).

Το νέο σχήμα χαρακτηρίζεται από μικρότερο πλήθος Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο 2000-2006, που οδηγεί σε πιο ευέλικτο σχήμα διαχείρισης: ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για την περίοδο 2007-2013 θα υλοποιηθεί μέσα από οκτώ (8) Τομεακά ΕΠ, πέντε (5) Περιφερειακά ΕΠ και δεκατέσσερα (14) Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Την περίοδο 2007-2013 το σύνολο των υποδομών προσπελασιμότητας θα υλοποιηθεί πλέον στο πλαίσιο ενός τομεακού ΕΠ, ενώ για τους τομείς της υγείας και του πολιτισμού δεν θα υπάρχει πλέον διακριτό ΕΠ και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν από Περιφερειακά και Τομεακά ΕΠ

## **10. Πώς χρηματοδοτείται**

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2005, στο πλαίσιο κατανομής των κοινοτικών κονδυλίων για τη χρηματοδότηση της Πολιτικής της Συνοχής για την περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα εξασφάλισε **20,4 δισ. ευρώ** (τρέχουσες τιμές).

Με τους πόρους αυτούς θα χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις μέσω: του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής.

## **11. Απορροφητικότητα των προγραμμάτων**

### **A. Λόγοι καθυστέρησης και μη απορροφητικότητας προγραμμάτων**

Οι βασικές αιτίες μη επίτευξης των στόχων είναι:

- απουσία χωροταξικού σχεδιασμού.
- ασυνέχεια της αναπτυξιακής στρατηγικής.
- απουσία ιεράρχησης, η έλλειψη μελετών και οι σκοπιμότητες στην επιλογή έργων για χρηματοδότηση.

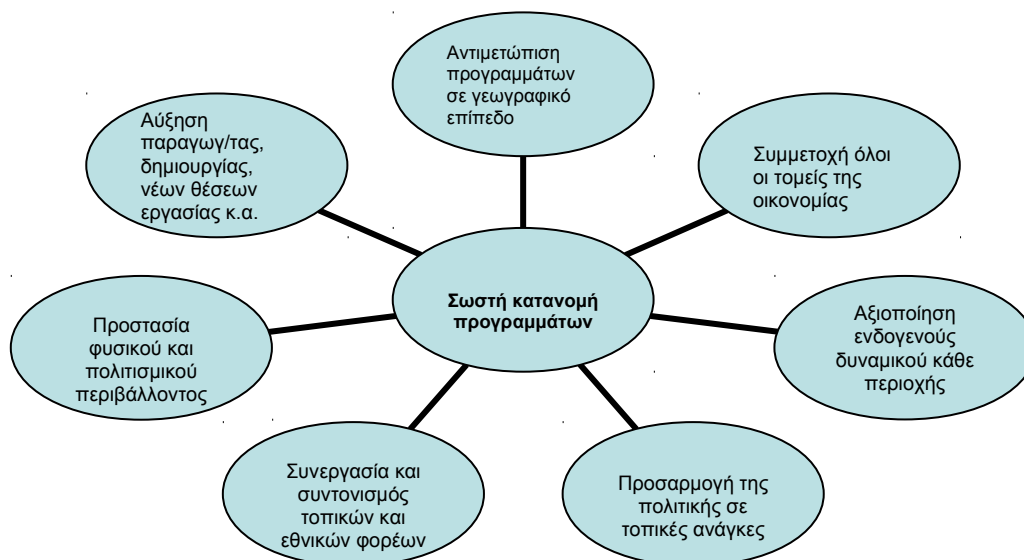


- η υιοθέτηση του κριτηρίου της απορροφητικότητας του έργου.
- η απουσία των δομών του αναπτυξιακού σχεδιασμού και της κοινωνίας
- η έλλειψη συμβατότητας έργων- δράσεων και στόχων της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Περιφέρειας.
- η ανάγκη αντιμετώπισης των περιφερειών ως Νησιωτικής Περιφέρειας και παράλληλα ως ορεινής περιοχής σε κάποιες περιπτώσεις.
- η ίδρυση των Καποδιστριακών Δήμων και ο ρόλος τους στην αναπτυξιακή διαδικασία καθώς και περιφερειακές δομές των προγραμμάτων.
- η Δημόσια Διοίκηση και η υποβάθμισή της
- η ανάγκη εκπόνησης πλήρων μελετών.
- οι προδιαγραφές εκπόνησης κι εκτέλεσης των έργων. «Ουρές και γέφυρες» έργων.

## **12. Λύσεις σωστής κατανομής των προγραμμάτων**

Βασικά χαρακτηριστικά της πολιτικής αυτής, η οποία αποκλίνει από τις παραδοσιακές μονοτομεακές λογικές, και είχε «δανειστεί» στοιχεία που προέρχονταν από τα «διδάγματα» που αποκομίσθηκαν από την εφαρμογή της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER I & II κατά τις 2 προηγούμενες προγραμματικές περιόδους είναι τα εξής :

- η αντιμετώπιση των προβλημάτων σε γεωγραφικό επίπεδο, και συγκεκριμένα σε περιοχές παρέμβασης με ομοιογενή χαρακτηριστικά, διαρθρωτικές αδυναμίες και προοπτικές ανάπτυξης
- η συμμετοχή στην ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας, και όχι μόνο του αγροτικού τομέα
- η αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού κάθε περιοχής
- η επεξεργασία και προσαρμογή της πολιτικής σε τοπικές ανάγκες και δυνατότητες μέσω πολυσυλλεκτικών διαδικασιών σχεδιασμού «εκ των κάτω προς τα άνω».
- η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων κεντρικών και τοπικών φορέων
- η προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος μέσω της εισαγωγής ήπιων αναπτυξιακών δράσεων σε όλα τα επίπεδα
- η ενθάρρυνση των επενδύσεων με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας, τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας, τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και την ενίσχυση του εισοδήματος του τοπικού πληθυσμού.



### 13. Πρώτη σε απορροφητικότητα – case study -

Υπενθυμίζεται ότι η Θεσσαλία αναδείχθηκε πρώτη σε απορροφητικότητα κονδυλίων μεταξύ των 13 περιφερειών της χώρας αλλά και στο σύνολο των 25 περιφερειακών και τομειακών προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν στη χώρα στο πλαίσιο του Τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΠΕΠ Θεσσαλίας στο τέλος του 2008 εμφάνιζε το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης 107,34%. Η σταθερά ανοδική πορεία του Προγράμματος συνεχίζεται και μέσα στο 2009, καθώς σύμφωνα με στοιχεία της 29-1-09, η απορροφητικότητα αυξήθηκε στο 109,1% και το ΠΕΠ Θεσσαλίας στην κορυφή του συνόλου των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Γ ΚΠΣ.

Συνολικά, από το ΠΕΠ Θεσσαλίας υλοποιήθηκαν 1.365 έργα και δράσεις με προϋπολογισμό που ξεπερνά το 1 δις ευρώ (κοινοτικοί και εθνικοί πόροι καθώς και ιδιωτική δαπάνη).



Παράλληλα με τους ποσοτικούς δείκτες, το ΠΕΠ Θεσσαλίας έχει σημαντικά επιτεύγματα και με κριτήρια ποιότητας: είναι ένα από τα πιο ισορροπημένα προγράμματα, δεδομένου ότι έχει πετύχει τους στόχους του σε όλα τα συγχρηματοδοτούμενα από κοινοτικούς πόρους Ταμεία (Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Γεωργικό Ταμείο, Κοινωνικό Ταμείο). Εξίσου σημαντικό ποιοτικό χαρακτηριστικό κατά την υλοποίηση του ΠΕΠ Θεσσαλίας, ήταν η άριστη διαχείριση του Προγράμματος από τους φορείς, που χαρακτηρίστηκε από αυστηρούς κανόνες και διαφανείς διαδικασίες. Αυτό πιστοποιείται και από το γεγονός ότι το ΠΕΠ Θεσσαλίας είχε ελάχιστους καταλογισμούς κατά τους ελέγχους που έγιναν από τις αρμόδιες εθνικές και ευρωπαϊκές ελεγκτικές αρχές. Επιπλέον, μέσω των παρεμβάσεων που πραγματοποιήθηκαν στους τέσσερις νομούς της Θεσσαλίας- Λάρισα, Μαγνησία, Τρίκαλα και Καρδίτσα- επιτεύχθηκε ισόρροπη ενδοπεριφερειακή ανάπτυξη .

Όλοι οι στόχοι που είχε θέσει η Περιφέρεια Θεσσαλίας, ολοκληρώνονται:

1. Σε επίπεδο προσβασιμότητας, επιτεύχθηκε η κύρια προτεραιότητα που ήταν η οδική σύνδεση των πρωτευουσών των νομών με την έδρα της περιφέρειας καθώς και η σύνδεση της περιφέρειας με τις όμορες περιφέρειες. Ακόμη ολοκληρώνονται οι παρακάμψεις των μεγάλων αστικών κέντρων.
2. Στον πρωτογενή τομέα ενισχύθηκαν επενδύσεις στη γεωργική εκμετάλλευση, πραγματοποιήθηκαν σχέδια βελτίωσης και στηρίχθηκαν νέοι αγρότες. Σημαντική δουλειά έγινε με την υλοποίηση έργων όπως φράγματα, λιμνοδεξαμενές, ταμιευτήρες και αρδευτικά δίκτυα για την αντιμετώπιση της έλλειψης υδατικών πόρων.
3. Στον τομέα της ποιότητας ζωής, αντιμετωπίστηκε το πρόβλημα των αποβλήτων. Λειτουργεί ο Περιφερειακός Σχεδιασμός για τα στερεά απόβλητα καθώς και οι Φορείς Διαχείρισής τους. Το σύνολο σχεδόν των χωματερών της Θεσσαλίας έχουν καταστεί ανενεργές. Επιπλέον όλοι οι οικισμοί με πληθυσμό άνω των 5000 κατοίκων διαθέτουν πλέον βιολογικούς καθαρισμούς. Στην εκπαίδευση, έχει καλυφθεί ο στόχος για κατάργηση της διπλοβάρδιας και επιτυγχάνεται η πρωινή λειτουργία όλων των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
4. Στον τομέα του παραγωγικού περιβάλλοντος αναβαθμίστηκαν οι βιομηχανικές υποδομές και ενισχύθηκαν επιχειρήσεις σε όλη την περιφέρεια.
5. Τέλος στον τομέα των ανθρώπινων πόρων δημιουργήθηκαν σημαντικές





κοινωνικές δομές, μέσα από τη λειτουργία των οποίων στηρίχθηκαν ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, άνεργοι και γυναίκες.

### **A) Σε ενεργοποίηση και το ΕΣΠΑ**

Νέες και μεγάλες ευκαιρίες ανοίγονται για τη Θεσσαλία στο πλαίσιο του νέου αναπτυξιακού προγράμματος ΕΣΠΑ 2007-2013. Η Θεσσαλία παρέμεινε στις περιφέρειες του στόχου 1 της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα ωφεληθεί διπλά: από το νέο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ύψους 604 εκ. ευρώ, όσο και από τα τομεακά προγράμματα των υπουργείων. Συνολικά, περισσότερα από 1,8 δις ευρώ θα εισρεύσουν στη νέα χωρική ενότητα Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου. Το κοινό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα των 3 Περιφερειών ήταν το πρώτο που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε πανελλαδικό επίπεδο. Ξεκινώντας δυναμικά την υλοποίηση του ΕΣΠΑ, η Θεσσαλία έχει πιστοποιήσει, για τη μεταβατική περίοδο 2008, τη διαχειριστική επάρκεια όλων των Υπηρεσιών της που εμπλέκονται άμεσα στην υλοποίηση του νέου προγράμματος.

Επίσης έχουν υπογραφεί οι πρώτες αποφάσεις ένταξης έργων στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ: πρόκειται για την ολοκλήρωση του οδικού άξονα Λάρισα-Καρδίτσα με χρηματοδότηση 23 εκατομμύρια ευρώ, τη συνέχιση των δομών Βοήθεια στο Σπίτι ύψους 14,76 εκατομμυρίων ευρώ και τη συνέχιση των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, ύψους 3,75 εκατομμυρίων ευρώ. Επιπλέον έχουν υπογραφεί προσκλήσεις για υποβολή προτάσεων σε έργα ΕΣΠΑ που αφορούν την αποκατάσταση ΧΑΔΑ ύψους 13 εκατομμυρίων ευρώ και τις υποδομές εκπαίδευσης, προϋπολογισμού 29 εκατομμυρίων ευρώ περίπου.

Οι 3 άξονες προτεραιότητας της Θεσσαλίας για την περίοδο 2007-2013 είναι: η Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής (με ποσοστό συμμετοχής 55% επί του προϋπολογισμού του νέου προγράμματος), οι Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας ( με συμμετοχή 24%) και η Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα (με ποσοστό συμμετοχής 21% επί του προϋπολογισμού του Προγράμματος).

Βασικός στόχος είναι να αναδειχθεί η Θεσσαλία σε Πρώτο Περιφερειακό Πόλο Ανάπτυξης της χώρας, με διακριτή ταυτότητα στην μεταποίηση, τον αγροτικό και διατροφικό τομέα, τον τουρισμό και τον πολιτισμό, στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς. Ο στόχος αυτός είναι πολυδιάστατος. Συμπυκνώνει βασικές εθνικές αναπτυξιακές επιλογές, τη φιλοσοφία της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και



τους στρατηγικούς στόχους της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ. Η Θεσσαλία ολοκληρώνει μια προσπάθεια που έθεσε τα θεμέλια για σπουδαία έργα. Σήμερα σε σταθερή τροχιά ανάπτυξης και προόδου, θέτει ακόμα πιο υψηλούς επιχειρησιακούς στόχους για την οικονομική ανάπτυξη και την βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των κατοίκων της Θεσσαλίας.

#### **14. Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή**

Απασχόληση – Ανεργία.

Η Περιφέρεια Αττικής εξακολουθεί να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας και της απασχόλησης. Κατά το 2005 το ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας στο σύνολο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-και άνω) ανήλθε στο 55%, έναντι 53,3% για το σύνολο της χώρας, ενώ το ποσοστό απασχόλησης στο 50,3% αντίστοιχα, έναντι 48,1% του εθνικού μέσου όρου. Και τα δύο ποσοστά (συμμετοχής και απασχόλησης) παρουσιάζουν διαχρονικά αύξηση. Ωστόσο, διαχρονικά παρατηρείται σταδιακή μείωση της συμμετοχής της Περιφέρειας στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας, από 39,11% το 1999 σε 36,75% το 2004. Αντίστοιχη μείωση παρατηρείται διαχρονικά και στη συμμετοχή της Περιφέρειας στο σύνολο των απασχολουμένων της χώρας, η οποία από 38,75% το 1999 μειώθηκε στο 37,17% το 2004.

Πίνακας : Εξέλιξη στοιχείων απασχόληση 1999-2004

Έτος	Οικονομικοί Ενεργοί σε χιλιάδες			Απασχολημένοι σε χιλιάδες		
	Αττική	Χώρα	Μερίδιο	Αττική	Χώρα	Μερίδιο
1999	1745,3	4463,2	39,11%	1526,6	3939,8	38,75%
2000	1771,7	4437,4	39,93%	1554,9	3946,3	39,40%
2001	1732,7	4362,2	39,72%	1552,9	3917,5	39,64%
2002	1729,0	4369,0	39,57%	1571,6	3948,9	39,80%
2003	1700,7	4506,9	37,74%	1553,3	4103,9	37,85%
2004	1780,4	4822,8	36,92%	1619,1	4329,7	37,39%
2005	1781,7	4848,8	36,75%	1628,7	4381,9	37,17%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού - β' Τρίμηνο

#### **15. Ισότητα μεταξύ ανδρών – γυναικών.**

Το ζήτημα της ισότητας ανδρών – γυναικών συνδέεται κυρίως και άμεσα με τον τομέα της απασχόλησης. Στην Περιφέρεια Αττικής :



- ❖ Η γυναικεία απασχόληση ανέρχεται στο 47,4% (μέσος όρος ετών 2003 - 2005), έναντι 45,2% του μέσου όρου της χώρας, υπολειπόμενα όμως κατά πολύ του Ευρωπαϊκού μέσου όρου 56,3% (ΕΕ-25)<sup>17</sup>.
- ❖ Η ανεργία των γυναικών καταγράφεται σε επίπεδα κάτω του εθνικού μέσου όρου (12,9% έναντι 15,5%), ωστόσο εμφανίζεται κατά πολύ υψηλότερη του Ευρωπαϊκού μέσου όρου 9,8% (ΕΕ-25).

Τα παραπάνω στοιχεία συνηγορούν σε μικρή και αργά αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, αλλά και πολλά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης της πρόσβασης των γυναικών στην απασχόληση.

Στον τομέα της επιχειρηματικότητας, η πιθανότητα δημιουργίας νέας επιχείρησης από άνδρες είναι υψηλότερη από την αντίστοιχη για τις γυναίκες. Επίσης εντοπίζονται αδυναμίες όσον αφορά τη βιωσιμότητα των νέων επιχειρήσεων από γυναίκες.

Στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2000-2006 υλοποιούνται ειδικές δράσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών, τόσο μέσω της δημιουργίας και λειτουργίας κοινωνικών δομών (Βοήθεια στο σπίτι, Βρεφονηπιακοί σταθμοί) όσο και μέσα από τη δημιουργία ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων στις Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Επιχειρήσεις όσο και στις μεγάλες επιχειρήσεις.

## **16. Διαφορές στους θεσμούς της αγοράς εργασίας**

Είναι παραδεκτό ότι υπάρχουν σημαντικές θεσμικές διαφορές στις αγορές εργασίας των ευρωπαϊκών χωρών. Σε ορισμένες αγορές εργασίας δεσπόζουν κάποια συσπειρωμένα εργατικά σωματεία (π.χ. στη Γερμανία). Σε άλλες χώρες τα εργατικά σωματεία είναι αποδυναμωμένα (π.χ. στο Ηνωμένο Βασίλειο). Οι διαφορές αυτές μπορούν να εισαγάγουν σημαντικό κόστος σε μια Ευρωπαϊκή - Νομισματική Ένωση. Ο κύριος λόγος είναι ότι αυτές οι θεσμικές διαφορές μπορεί να οδηγήσουν σε αποκλίνουσες εξελίξεις σχετικά με τους μισθούς και τις τιμές, ακόμη κι αν οι χώρες αντιμετωπίζουν τις ίδιες διαταραχές. Επιπροσθέτως οι αποκλίσεις αυτές δημιουργούν γενικότερο πρόβλημα στη σύγκλιση των χωρών και στην προσπάθεια να φτάσουν οι κατώτερες χώρες στο μέσο όρο λειτουργιών της ΕΕ. Σε αυτήν την περίπτωση το Κοινοτικό Πλαίσιο στήριξης πρέπει να παρεμβαίνει και να εξομοιώνει αυτές τις διαφορές.

## **17. Κοινοτικό Πλαίσιο στήριξης και Απασχόληση**



Στη συγκεκριμένη εργασία θα επικεντρωθούμε στο πως το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης μπορεί να επικεντρωθεί και στην απασχόληση και συγκεκριμένα αναφερόμαστε παρακάτω:

### **A) Συνεχιζόμενη κατάρτιση και προώθηση της απασχόλησης**

Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, το επίπεδο της επαγγελματικής κατάρτισης εξακολουθεί να είναι πολύ χαμηλό με κύριες δυσκολίες, τις παρακάτω:

- Το ανεπαρκές επίπεδο οργάνωσης και διαχείρισης σε συνδυασμό με την έλλειψη αξιόπιστου μηχανισμού παρακολούθησης των τάσεων της αγοράς εργασίας που καθιστά δύσκολο τον εντοπισμό των πραγματικών αναγκών, το σχεδιασμό και την εφαρμογή των αναγκαίων πολιτικών καθώς και την αξιολόγηση της χρήσης των πόρων.
- Το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης της αγοράς εργασίας. Ειδικότερα, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός μη εξειδικευμένων θέσεων εργασίας, ένα υψηλό ποσοστό απασχολούμενων και πολύ περιορισμένος αριθμός μεγάλων επιχειρήσεων. Αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχουν για τις περισσότερες θέσεις απασχόλησης συγκεκριμένες ή τυποποιημένες απαιτήσεις και έτσι να είναι δύσκολο να αναπτυχθεί μια άμεση σύνδεση ανάμεσα στην επαγγελματική ειδίκευση και τις ειδικές ανάγκες της αγοράς.
- Το σχετικά χαμηλό επίπεδο των δημοσιονομικών δαπανών για την εκπαίδευση και της επαγγελματική κατάρτιση.

### **B) Για την ανάπτυξη της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, οι δράσεις που αναλαμβάνονται, στοχεύουν:**

A) Στην ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού συστήματος συνεχιζόμενης κατάρτισης που να ανταποκρίνεται στις προτεραιότητες, οι οποίες δημιουργούνται από τη ζήτηση της οικονομίας. Πρέπει να δοθεί έμφαση, ιδίως κατά το αρχικό στάδιο στην ανάπτυξη των βασικών δομών που θα εξασφαλίσουν την ποιοτική αναβάθμιση και τη δυνατότητα ανταπόκρισης στις οικονομικές αλλαγές.

B) Στην ανάπτυξη επαρκών και κατάλληλων υπηρεσιών απασχόλησης που να συνδέουν αποτελεσματικά τα συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης με την αγορά εργασίας, παρέχοντας πραγματικό επαγγελματικό προσανατολισμό και υπηρεσίες παροχής συμβουλών στους ανέργους.



Γ) Στην καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας. Η παρατεταμένη οικονομική κρίση, οι μαζικές απολύσεις σε βιομηχανικές περιοχές που βρίσκονται σε παρακμή, η μεγάλη εισροή μεταναστών και προσφύγων, η εξέλιξη των οικογενειακών δομών και η παρακμή των παραδοσιακών μορφών αλληλεγγύης, είχαν σαν αποτέλεσμα τον κοινωνικό αποκλεισμό ορισμένων κατηγοριών πληθυσμού, ο οποίος δεν περιορίζεται μόνο στον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, αλλά και εκδηλώνεται και σε άλλους τομείς όπως είναι η εκπαίδευση/ επαγγελματική κατάρτιση, η υγεία, η δυνατότητα πρόσβασης στις υπηρεσίες, η εξασφάλιση στέγης. Για να δοθούν περισσότερες δυνατότητες σε αυτούς που παραμένουν άνεργοι για μεγάλα διαστήματα και είναι αποκλεισμένοι από την αγορά εργασίας, πρέπει να αναπτυχθεί ένα περιεκτικό και συντονισμένο πλέγμα μέτρων τα οποία θα διαμορφώσουν την πορεία για την οικονομική και κοινωνική επανένταξη και συνοχή.

Οι παρακάτω ενέργειες κρίνονται ως απαραίτητες:

1. Πραγματοποίηση βασικής έρευνας προκειμένου να εντοπιστούν καλύτερα οι ομάδες στόχου, τα προβλήματα και οι ανάγκες τους, ο αριθμός των προσώπων και η γεωγραφική κατανομή τους καθώς και για να αξιολογηθεί το υφιστάμενο σύστημα παροχής υπηρεσιών.
2. Ενίσχυση και βελτίωση των υφιστάμενων δομών καθώς και δημιουργία νέων. Αυτό συνεπάγεται την υλοποίηση ενεργειών όπως η κατάρτιση εκπαιδευτών, η παροχή υπηρεσιών υποδοχής κ.α.
3. Ανάπτυξη της παροχής υπηρεσιών με στόχο την καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας και την άρση των εμποδίων για την οικονομική και κοινωνική ένταξη και επανένταξη. Για το σκοπό αυτό θα χρηματοδοτηθούν εκτός από τις ενισχύσεις για την επαγγελματική κατάρτιση και την απασχόληση και ενέργειες όπως η προκαταρτική επαγγελματική κατάρτιση, η παροχή συμβουλών, η ψυχολογική στήριξη, η εξασφάλιση προσωρινής στέγης, η αναβάθμιση των βασικών επαγγελματικών προσόντων, η βοήθεια στην αναζήτηση εργασίας και η στήριξη εντός της εργασίας.

Στην Ελλάδα υπάρχει συντονισμένη προσπάθεια αύξησης της γυναικείας επιχειρηματικότητας καθώς και του Υπουργείου Παιδείας μέσω των προγραμμάτων που πραγματοποιούνται από την ΝΕΛΕ (Νομαρχία Αθηνών) και στηρίζουν τις γυναίκες στην



προσπάθεια να σπάσουν τα ταμπού και να κάνουν το χόμπι τους επάγγελμα, καθώς και προγράμματα που στηρίζονται από τον ΟΑΕΔ.

### **Γ) Για την ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος**

Το άνοιγμα των αγορών επιτάχυνε την κινητικότητα των επενδύσεων και τη συγκέντρωση των κεφαλαίων. Η παράλληλη διεύρυνση της χρήσης της νέας τεχνολογίας στην παραγωγή, στη διανομή και στην κατανάλωση κατέστησε δυνατή τη δημιουργία μιας παγκόσμιας αγοράς και την έλευση της κοινωνίας της γνώσης. Τα ανωτέρω είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική ένταση του ανταγωνισμού. Η τάση αυτή ευνοεί την μικροοικονομική ανάπτυξη και τον σχηματισμό τοπικών συστημάτων παραγωγής, τα οποία συγκροτούνται από μικρές επιχειρήσεις.

Σε συνδυασμό με τη γυναικεία επιχειρηματικότητα και λέγοντας επιχειρηματικότητα ορίζουμε την προσπάθεια - που μπορεί να είναι είτε ατομική, είτε συλλογική - αξιοποίησης των πόρων που το άτομο ή η ομάδα διαθέτει, παραγωγής με αυτούς τους πόρους χρήσιμων προϊόντων ή υπηρεσιών και διάθεσης τους στην αγορά, με σκοπό την ικανοποίηση των στόχων, των αναγκών και των επιθυμιών του ατόμου ή της ομάδας, μέσα από την ικανοποίηση των αναγκών της αγοράς.

Τα μέσα που μπορούν να ενισχύσουν την δημιουργία και άνθιση της γυναικείας επιχειρηματικότητας είναι:

1. Χρειάζεται ευαισθητοποίηση και ανάπτυξη – αξιοποίηση εργαλείων έρευνας και υποστηρικτικού υλικού για ανάπτυξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας
2. Ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των στελεχών με φορείς της αγοράς εργασίας
3. Μεγαλύτερη εξοικείωση των στελεχών με τη μέθοδο project
4. Ευαισθητοποίηση σε θέματα επιχειρηματικότητας και γνωριμία με δεξιότητες, γνώσεις, κίνητρα που χρειάζεται ο επιχειρηματίας
5. Ανάπτυξη δεξιοτήτων διερεύνησης των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες επιχειρηματίες κατά τη διάρκεια ανάπτυξης της επιχείρησής τους
6. Καλλιέργεια κριτικής σκέψης και ικανότητας διατύπωσης προτάσεων για επίλυση προβλημάτων



7. Άσκηση στην πληροφόρηση για αναζήτηση πόρων που αφορούν στη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης και αξιοποίηση των ευκαιριών για επιχειρηματική διαχείριση.

## **18. ΟΑΕΔ- ΠΑΕΠ**

Στην προσπάθειά τους να αυξήσουν την απασχόληση και να καταπολεμήσουν ταυτόχρονα την ανεργία τα κράτη – μέλη της Ε.Ε., υιοθέτησαν το 1997 την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική για την απασχόληση, βασική συνιστώσα της οποίας είναι η μετάβαση από τις παθητικές πολιτικές απασχόλησης σε ενεργητικές πολιτικές.

Αναγκαίος όρος για την επιτυχία της προσπάθειας σε εθνικό επίπεδο είναι η αναδιοργάνωση του Ο.Α.Ε.Δ., ο οποίος αποτελεί πλέον τον οργανισμό ο οποίος καλείται να εφαρμόσει την εθνική και ταυτόχρονα την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση. Προς αυτή την κατεύθυνση ψηφίστηκε στις 6/11/2001 ο Νόμος 2956 για την Αναδιοργάνωση των υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Δ.. Στο πλαίσιο αυτό ο προτεινόμενος εκσυγχρονισμός του Οργανισμού διατηρεί έναν αναδιοργανωμένο Ο.Α.Ε.Δ. ως Ν.Π.Δ.Δ., ενώ με την ίδρυση θυγατρικών εταιρειών επιχειρείται η ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών με τρόπο αποτελεσματικό και ευέλικτο στους τομείς που καλύπτουν τα εξής πεδία:

- Παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών σε ανέργους και επιχειρήσεις
- Παροχή αρχικής, συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης στο ανθρώπινο δυναμικό
- Εκπόνηση ερευνών και μελετών για την αγορά εργασίας και παροχή υπηρεσιών ολοκληρωμένων λύσεων για την μηχανογράφηση και στατιστική παρακολούθηση των δράσεων που αναπτύσσει ο Ο.Α.Ε.Δ. και οι θυγατρικές του.

Το «**Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική – Πληροφορική Α.Ε.**» αποτελεί μία από τις δύο θυγατρικές εταιρείες του Ο.Α.Ε.Δ, η οποία προήλθε από την συγχώνευση δύο Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου, του «Εθνικού Παρατηρητηρίου Απασχόλησης» και του «Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας».

Το Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική – Πληροφορική Α.Ε. ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 2002 με Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Ανάπτυξης.



Η ανώνυμη αυτή εταιρεία είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας και του Ο.Α.Ε.Δ.

Στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας μετέχουν εκπρόσωποι του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, του Ο.Α.Ε.Δ. καθώς και εκπρόσωποι των Εργοδοτών και των Εργαζομένων.

Το Παρατηρητήριο Απασχόλησης και Ερευνητικής Πληροφορικής συγκεντρώνει το σύνολο των δράσεων που κατανέμεται ανά έτος (έτος υλοποίησης) που αφορούν τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Η πληροφόρηση για τους ωφελούμενους προκύπτει από τις καταγραφές ένταξης σε δράση, μέσω του συστήματος Εξατομικευμένης Προσέγγισης που λειτούργησε στα Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης (ΚΠΑ) του ΟΑΕΔ. Η πληροφόρηση για τις δαπάνες είναι εκτιμώμενο μέγεθος, με βάση τις συνολικές –ανά μέτρο- δαπάνες που δηλώθηκε από τον ΟΑΕΔ, και κατανεμημένο ανά δράση, αριθμό ωφελούμενων, χρονική διάρκεια και κόστος ανά ωφελούμενο. Το σύνολο των στοιχείων αποτελεί επίσημη πληροφόρηση, όπως αυτή αποστέλλεται από την Εταιρία ΠΑΕΠ προς την Eurostat, ετησίως.





## ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Labor Market Policies – LMP)

### ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ (δαπάνες σε ευρώ) ΕΤΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2006-2008

#### 1. Μέτρα Κατηγορίας 1 – LMP- Υπηρεσίες Αγοράς Εργασίας

Κωδικός	Ονομασία Μέτρου	Έτη αναφοράς		
		2006	2007	2008
62	Ολοκληρωμένες δράσεις υπέρ γυναικών	8.088.827	4.541.678	367.542

#### 2. Μέτρα Κατηγορίας 7 – LMP- Start-up Incentives - Κίνητρα/Πρωτοβουλίες έναρξης νέας εργασίας

Κωδικός	Ονομασία Μέτρου	Έτη αναφοράς		
		2006	2007	2008
82	NEE – Ολοκληρωμένων παρεμβάσεων	12.240.000	6.372.000	189.000
83	NEE Γυναίκες	2.502.000	360.000	495.000
84	NEE στην Κοινωνία της Πληροφορίας	2.358.000	594.000	-
110	NEE – Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων Τοπικού Χαρακτήρα	-	8.076.000	9.732.000
74	NEE στους τομείς Περιβάλλον & Πολιτισμός	6.597.000	3.537.000	1.008.000
98	Κοινό Πρόγραμμα NEE 2006	23.895.000	22.248.000	252.000
112	NEE- Νέοι Επιστήμονες 2006	-	2.388.000	816.000
115	NEE- Επιχειρηματική Αποκέντρωση/Επιχειρηματικότητα Πολύτεκνων Οικογενειών	-	4.125.000	-
116	NEE Γενικό 2007	-	19.288.000	6.520.000



## ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Labour Market Policies – LMP)

### ΦΥΣΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ (ωφελοούμενοι) ΕΤΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2006-2008

#### 1. ΕΤΟΣ 2006

ΦΥΛΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΕΤΡΟΥ					
		62	82	83	84	74	98
Άνδρες-Γυναίκες	Σύνολο	3.151	1.360	278	262	722	2.655
	<25 ετών		382	29	15	60	432
	25 – 54 ετών		960	243	245	652	2.186
	55+ ετών		18	6	2	10	37
Άνδρες	Σύνολο		431	0	226	365	1.269
	<25 ετών		104	0	13	39	206
	25 – 54 ετών		317	0	211	324	1047
	55+ ετών		10	0	2	2	16
Γυναίκες	Total	3.151	929	278	36	357	1.386
	<25 ετών		278	29	2	21	226
	25 – 54 ετών		643	243	34	328	1139
	55+ ετών		8	6	0	8	21
Διάρκεια Ανεργίας	Σύνολο	2.701	1.360	278	262	722	2.655
	<25 ετών		382	29	15	60	432
	< 6 μηνών		671	108	174	457	1.646
	< 6 μηνών <25 ετών		213	14	13	46	291
	6 -12 μηνών		280	53	40	127	427
	6 -12 μηνών <25 ετών		88	7	0	7	69
	>12 μηνών		409	117	47	149	560
	>12 μηνών <25 ετών		81	8	2	7	68
Διάρκεια Ανεργίας: Γυναίκες	Σύνολο	2.701	929	278	36	357	1385
	<25 ετών		278	29	2	21	226
	< 6 μηνών		417	108	25	212	810
	< 6 μηνών <25 ετών		141	14	1	18	141
	6 – 12 μηνών		204	53	7	66	213
	6 -12 μηνών <25 ετών		69	7	0	2	38
	>12 μηνών		308	117	4	79	349
	>12 μηνών <25 ετών		68	8	1	1	44

**2. ΕΤΟΣ 2007**

ΦΥΛΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΕΤΡΟΥ									
		62	82	83	84	110	74	98	112	115	116
Άνδρες-Γυναίκες	Σύνολο	5.612	399	40	66	673	393	2.472	199	275	1.774
	<25 ετών		45	5	4	114	17	338	12	44	248
	25 – 54 ετών		346	33	62	545	368	2.095	187	228	1.496
	55+ ετών		8	2	0	14	8	39	0	3	30
Άνδρες	Σύνολο		157	0	60	312	189	1.190	110	121	816
	<25 ετών		20	0	4	43	8	157	3	20	118
	25 – 54 ετών		134	0	56	264	179	1.009	107	98	684
	55+ ετών		3	0	0	5	2	24	0	3	14
Γυναίκες	Total	5.612	242	40	6	361	204	1.282	89	154	958
	<25 ετών		25	5	0	71	9	181	9	24	130
	25 – 54 ετών		212	33	6	281	188	1.086	80	130	812
	55+ ετών		5	2	0	9	7	15	0	0	16
Διάρκεια Ανεργίας	Σύνολο	4.810	399	40	66	673	393	2.472	199	275	1.774
	<25 ετών		45	5	4	114	17	338	12	44	248
	< 6 μηνών		193	35	18	408	344	1.195	105	143	1.217
	< 6 μηνών <25 ετών		25	4	2	78	15	174	9		190
	6 -12 μηνών		122	3	39	147	23	729	44	82	326
	6 -12 μηνών <25 ετών		11	1	2	21	0	101	2	0	44
	>12 μηνών		84	2	9	118	26	548	50	50	231
	>12 μηνών <25 ετών		9	0	0	15	2	63	1	0	14
Διάρκεια Ανεργίας: Γυναίκες	Σύνολο	4.810	242	40	6	361	204	1.282	89	154	958
	<25 ετών		25	5	0	71	9	181	9	24	130
	< 6 μηνών		105	35	1	204	173	599	46	78	653
	< 6 μηνών <25 ετών		10	4	0	51	8	87	6	0	97
	6 – 12 μηνών		72	3	5	75	15	379	12	46	168
	6 -12 μηνών <25 ετών		9	1	0	13	0	56	2	0	24
	>12 μηνών		65	2	0	82	16	304	31	30	137
	>12 μηνών <25 ετών		6	0	0	7	1	38	1	0	9

**3. ΕΤΟΣ 2008**

ΦΥΛΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΕΤΡΟΥ							
		62	82	83	110	74	98	112	116
Άνδρες-Γυναίκες	Σύνολο	255	21	55	811	112	28	68	652
	<25 ετών		4	2	105	4	1	6	57
	25 – 54 ετών		16	50	691	106	26	62	581
	55+ ετών		1	3	15	2	1	0	14
Άνδρες	Σύνολο		6	0	428	51	15	42	272
	<25 ετών		0	0	56	1	0	1	22
	25 – 54 ετών		5	0	366	49	14	41	247
	55+ ετών		1	0	6	1	1	0	3
Γυναίκες	Total	255	15	55	383	61	13	26	380
	<25 ετών		4	2	49	3	1	5	35
	25 – 54 ετών		11	50	325	57	12	21	334
	55+ ετών		0	3	9	1	0	0	11
Διάρκεια Ανεργίας	Σύνολο	217	21	55	811	112	28	68	652
	<25 ετών		4	2	105	4	1	6	57
	< 6 μηνών		21	16	529	93	8	43	394
	< 6 μηνών <25 ετών		4	2	71	2	1	5	38
	6 -12 μηνών		0	16	134	11	7	15	136
	6 -12 μηνών <25 ετών		0	0	11	0	0	0	13
	>12 μηνών		0	23	148	8	13	10	122
	>12 μηνών <25 ετών		0	0	23	2	0	1	6
Διάρκεια Ανεργίας: Γυναίκες	Σύνολο	217	15	55	383	61	13	26	380
	<25 ετών		4	2	49	3	1	5	35
	< 6 μηνών		15	16	232	49	5	15	223
	< 6 μηνών <25 ετών		4	2	29	2	1	4	22
	6 – 12 μηνών		0	16	68	8	4	5	78
	6 -12 μηνών <25 ετών		0	0	6	0	0	0	8
	>12 μηνών		0	23	83	4	4	6	79
	>12 μηνών <25 ετών		0	0	14	1	0	1	5

**19. Γυναίκεια Επιχειρηματικότητα και Υπουργείο Ανάπτυξης**



Το Υπουργείο Ανάπτυξης και η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας είναι ένας επιπλέον κάδος που δίνει την δυνατότητα στις γυναίκες να αναπτύξουν όλα όσα χρειάζονται για να πραγματοποιήσουν μία καλή επιχείρηση. Το πρόγραμμα ονομάζεται **«ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ» - Δ΄ κύκλος**.

Το πρόγραμμα αυτό εντάσσεται στο Μέτρο 2.8 “Ενθάρρυνση επιχειρηματικότητας ομάδων πληθυσμού” του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Η συνολική δημόσια χρηματοδότηση συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) κατά 65% και από το Ελληνικό Δημόσιο κατά 35%.

Αποστολή του ΕΤΠΑ είναι η συμβολή στην άμβλυση των ανισοτήτων όσον αφορά την ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων περιφερειών, στη μείωση της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών, στη διόρθωση των κυριότερων περιφερειακών ανισοτήτων στην ΕΕ, στην ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών καθώς και στην κοινωνικό-οικονομική ανασυγκρότηση των περιφερειών.

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας των γυναικών μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων για τη δημιουργία νέων και βιώσιμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις θα χορηγηθούν για την υλοποίηση συγκεκριμένων **επιχειρηματικών σχεδίων** στους τομείς της Μεταποίησης και τις λοιπές επιλέξιμες δραστηριότητες.

Δικαίωμα συμμετοχής στο πρόγραμμα έχουν **γυναίκες που γεννήθηκαν από το 1950 μέχρι και το 1987**, είναι άνεργες, μισθωτές ή ελεύθερες επαγγελματίες και δεν ασκούσαν επιχειρηματική δραστηριότητα κατά το διάστημα από 01.01.2004 έως και την ημερομηνία προκήρυξης -προδημοσίευσης του προγράμματος.

Η επιχορήγηση των προτάσεων που θα επιλεγούν θα ανέλθει στο 50% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού. Ο συνολικός προϋπολογισμός της πρότασης δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 150.000 ΕΥΡΩ για τον τομέα της Μεταποίησης και τα 100.000 ΕΥΡΩ για τις λοιπές επιλέξιμες δραστηριότητες, με κατώτατο όριο για όλες τις περιπτώσεις τα 30.000 ευρώ. Για το πρόγραμμα ισχύει ο κανόνας για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis), που σημαίνει ότι οι επιχορηγήσεις που δίδονται με τον κανόνα αυτό αθροιστικά σε μια τριετία δεν πρέπει να υπερβούν ανά δικαιούχο τα 100.000 Ευρώ.



## 20. Γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

Ο ρόλος των γυναικών επιχειρηματιών στην ανάπτυξη του κλάδου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες αποτελούν ένα σημαντικό τροχό στην εθνική οικονομία, αλλά και μία πολύ μεγάλη προσφορά στην ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας. Έχοντας σαν παράδειγμα το αμερικάνικο μοντέλο κατά τα έτη 1987 – 1994, οι γυναίκες επιχειρηματίες αυξήθηκαν κατά 78% και οι γυναικείες επιχειρήσεις αποτελούσαν το 36% όλων των επιχειρήσεων (National Foundation of Women Business Owners, USA 1995). Αντίστοιχα στην Ιαπωνία οι γυναίκες κατέχουν το 23,3% των επιχειρήσεων στον Καναδά το 30,3% ,στην Αυστραλία το 1/3 του συνόλου.

Έχοντας τα δικά μας στοιχεία στην Ελλάδα το ποσοστό κυμαίνεται στο 15%. Γενικότερα τα ποσοστά της γυναικείας απασχόλησης είναι χαμηλά στο 38,1% σε σχέση με άλλες ανεπτυγμένες χώρες στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται τα στοιχεία για την γυναικεία απασχόληση.

Χαρακτηρισμός	Σύνολο	Γυναίκες	Ποσοστό %
Γεωργία, κτηνοτροφία δασοκομία	610.255	267.554	43,7
Αλιεία	13.564	1.432	10,55
Ορυχεία, Λατομεία	18.899	909	4,8
Μεταποιητικές Βιομηχανίες	540.765	157.231	29
Παροχή ρεύματος φυσ.αερίου νερό	33.725	4.908	14,05
Κατασκευές	293.871	5.296	1,7
Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο	674.618	267.908	39,6
Ξενοδοχεία Εστιατόρια	272.717	125.983	45,9
Μεταφορές επικοινωνίες	243.533	38.690	15,6
Εκπαίδευση	248.434	156.507	62,9
Προσωπικό σε ιδιωτικά νοικοκυριά	52.367	47.900	90,3
<b>ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>3.948.902</b>	<b>1.506.395</b>	<b>38,1</b>

Πίνακας από Eurostat α' τρίμηνο 2002

Η τάση των γυναικών επιχειρηματιών να επιλέγουν τον τριτογενή τομέα και η επικέντρωσή τους σε τέτοιου τύπου επιχειρήσεις ξεκινά από πολύ παλαιά. Οι Loscocco & Robinson 1991 χαρακτηρίζουν τις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου και υπηρεσιών «γυναικείου τύπου», ενώ τις κατασκευαστικές , υψηλής τεχνολογίας «αντρικού τύπου». Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό είναι ότι οι γυναικείες επιχειρήσεις έχουν χαμηλό τζίρο και λίγο προσωπικό, ενώ ταυτόχρονα διοικούνται από τους άντρες τους, έχοντας στο τυπικό κομμάτι την επωνυμία της συζύγου. Τέλος κάποιες έρευνες αναφέρουν ότι η



επιχειρηματικότητα των γυναικών δίνει έμφαση σε ψυχολογικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες.

### **A) Λόγοι δημιουργίας επιχείρησης**

Είναι χαρακτηριστικό να δούμε τους λόγους που μας δείχνουν το γιατί οι Ελληνίδες προσπαθούν να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση. Σύμφωνα με διάφορες έρευνες σε 148 μικρομεσαίων γυναικείων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον εμπορικό κλάδο και στις υπηρεσίες, οι λόγοι της δημιουργίας της επιχείρησης αυτής είναι:

- Προσπάθεια εξασφάλισης κάποιου εισοδήματος που θα συνεισφέρει στο κύριο εισόδημα του σπιτιού
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής

Συμπεραίνουμε αμέσως ότι τα οικονομικά οφέλη και η ανάπτυξη της επιχειρήσεως εάν και είναι αυτοσκοπός στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν αποτελούν στόχο. Δίνεται περισσότερο έμφαση στην πραγματοποίηση επαγγελματικών και προσωπικών στόχων, μη οικονομικής φύσης στην ανάδειξη των ικανοτήτων τους και εξισορρόπηση της εργασιακής ζωής παρά στην απόκτηση κερδών.

Θα πρέπει να σταθούμε με ιδιαίτερη προσοχή στα στοιχεία που μας δείχνουν έναν βασικό περιορισμό που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες επιχειρηματίες που αφορά την έλλειψη χρηματοδότησης, εφόσον το χρηματοπιστωτικό σύστημα παρουσιάζεται αρκετά επιφυλακτικό στη δανειοδότηση γυναικείων επιχειρήσεων.

### **B) Λόγοι που εμποδίζουν την γυναικεία επιχειρηματικότητα**

A) Η έλλειψη χρόνου. Είναι ιδιαίτερα γνωστό ο τριπλός ρόλος των γυναικών (εργαζόμενες - μητέρες - νοικοκυρές) περιορίζει το διαθέσιμο χρόνο για παραγωγική εργασία.

B) Η ύπαρξη νομικών εμποδίων. Η ύπαρξη ορισμένων νόμων δημιουργεί πρόβλημα σε μισθολογικό και ιδιοκτησιακό επίπεδο, ενώ επηρεάζει τα προσωπικά δικαιώματα των γυναικών, όπως η ύπαρξη ίδιας περιουσίας στη συμμετοχή σε συνεταιρισμό.

Γ) Η ύπαρξη παραδοσιακών εμποδίων. Κοινωνικά και θρησκευτικά στερεότυπα καθορίζουν την αποδεκτή συμπεριφορά και επηρεάζουν τον ρόλο τους.



Δ) Η έλλειψη εκπαίδευσης. Τα κοινωνικά στερεότυπα επηρεάζουν το είδος και τα χρόνια της εκπαίδευσης των γυναικών. Επιπλέον, παρατηρείται ότι οι γυναίκες ενημερώνονται λιγότερο σε θέματα καινούργιων τεχνολογιών, οργάνωση και διοίκηση κ.α.

## **21. Επίλογος**

Τα τελευταία δέκα χρόνια ενισχύεται σε παγκόσμιο επίπεδο το ενδιαφέρον για την αξιοποίηση των γυναικών στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Έρευνες συσχετίζουν τη συμμετοχή περί το 30% των γυναικών στην ανώτατη διοίκηση μεγάλων εταιρειών, με την αυξημένη κερδοφορία και τη μακροβιότητα των αντίστοιχων εταιρειών. Γι' αυτό και τα εγκυρότερα business schools, όπως π.χ. το Harvard, έχουν εισαγάγει σταδιακά, ειδικά τμήματα, ώστε να προετοιμάσουν γυναίκες για ανώτατη διοίκηση. Το θέμα γίνεται ακόμα πιο επίκαιρο στις μέρες μας επειδή η ανθρωπότητα ζητά άμεση ανατροπή της καταδικαστικής για το περιβάλλον πορείας και την έξοδο από την παρατεταμένη οικονομική κρίση. Εκτιμάται, λοιπόν, ότι χρειάζεται άμεση αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων ταλέντων, ώστε να πετύχουμε διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών.

## **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

1	<a href="http://eur-lex.europa.eu/el/treaties/index.htm">http://eur-lex.europa.eu/el/treaties/index.htm</a> - Συνθήκες ΕΕ
2	Νίκος Μούσης «Ευρωπαϊκή Ένωση» Εκδόσεις Παπαζήση σελίδα 204
3	Σαράντης Καλυβίτης «Οικονομική Μεγέθυνση, Σύγκλιση και Περιφερειακή Πολιτική της Ε.Ε.» σελίδες 13-14
4	<a href="http://europedia.moussis.eu/books_pages_121-122">http://europedia.moussis.eu/books_pages_121-122</a>





5	<a href="http://www.europa/employment">www.europa/employment</a>
6	Andreou George “the added value of EU cohesion policy in the Greek periphery σελίδες 59-75
7	Bailey David De PROPRIIS Lisa (ed.) Industrial and regional policies in an enlarging EU Abingdon Routledge 2009
8	Dall’ Erba Sandy Peroco Marco. Pariw Gianfranco “Service Industry and cumulative growth in the regions of EU. Pages 333-349
9	Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εργαζόμαστε για τις περιφέρειες η ΠΠ την περίοδο 2007-2013
10	Νέα ταμεία καλύτεροι κανόνες...Οδηγός για αρχάριους Λουξεμβούργο 2008
11	Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας : επαναπροσανατολισμός της βοήθειας της ΕΕ για τη διεύρυνση 2009
12	ΕΚ Περιφερειακή ανάπτυξη-πρακτικός οδηγός 2009
13	Liddle Joyce “Regenerating and economic development in Greece de-industrialization and uneven development in Local Government Studies p 335-354
14	Organization for Economic Cooperation and Development : how regions grow trend and analysis Paris 2009
15	Rodokanis Stavros “Political approach of the EU structural intervention” in current politics and economics of ΕΕ. P 99-114
16	Vamvakidis Athanasios “Convergence in emerging Europe: sustainability and vulnerabilities” in Eastern Eur. Economics p. 5-27
17	<a href="http://www.europa.commission.eu">www.europa.commission.eu</a>
18	Γεώργιος Περάκης αντιπρόεδρος αντιπρόεδρος ΟΕΕ/ΤΑΚ ημερίδα εμπορικού επιμελητηρίου Λασιθίου 30/9/2008
19	Παναγιώτης Πάτρας-Δ/ντης της ΑΜΚΕ επιστημονική ημερίδα 16/3/2005 «Ο ρόλος των αναπτυξιακών εταιριών στον χωρικό σχεδιασμό και την περιφερειακή ανάπτυξη»
20	ΕΣΥΕ – Έρευνα εργατικού δυναμικού β’ τρίμηνο 2005
21	Paul De Grauwe “Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης” σελ 35-40
22	Οδηγός Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης Υπουργείο Παιδείας Δ/ση ΚΠΣ σελίδα 41-56
23	Αν.καθηγ. Ελένη Παπαρτζή – Μαρία Γιαννακούρου «Μελέτες προς τιμήν του καθηγητή Α.Λαζάρη - Πανεπιστήμιο Πειραιώς (Γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα)
24	Αγγελίνα Μιχαηλίδου πρόεδρος ΙΑΓΜΕ 17/12/2009
25	Ειρήνη Μάρη, Υπεύθυνη Συμβουλευτικής Κέντρου Ερευνών σε Θέματα Ισότητας Φύλου (Κ.Ε.Θ.Ι.)

## ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΜΟΠ	Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν



ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
Ε&Α	Έρευνα και Ανάπτυξη
ΓΔ	Γενική Διεύθυνση
ΠΑΑ	Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Ανάπτυξη
ΣΕΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΟΕΣ	Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας
ΣΑΧΧ	Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου
ΕΓΤΑΛ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΤΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας
ΕΤΕΠ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΠΕΠ	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΠΑΕΠ	Παρατηρητήριο Απασχόλησης και Ερευνητικής Πληροφορικής